

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSEET

rapport

ARKEOLOGISK SERIE 1985:5

URANSBREKKA

Et mesolittisk fangststed

Kristian Pettersen og Rolf Scheen

Universitetet i Trondheim

"Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Muséet, Rapport. Arkeologisk serie", vil inneholde stoff hovedsakelig fra det faglige og geografiske ansvarsområde som Arkeologisk avdeling, DKNVS Muséet, representerer.

I serien publiseres materiale som en av ulike hensyn finner ønskelig å gjøre kjent. Foruten rapporter vil det dreie seg om vitenskapelige og populærvitenskapelige artikler av mindre omfang. Oppdragsrapporter vil utgjøre en stor del av serien.

Rapport-serien er ikke periodisk, og antall nummer pr. år vil variere. Serien startet i 1973. Det finnes parallelt en "Botanisk serie" og en "Zoologisk serie".

Som regel blir norsk språk brukt. Rapporten bør normalt ha et sammendrag på norsk. Innholdet skal sammenfattes i et innledende abstract. Medarbeidere fra andre land kan skrive rapporten på sitt morsmål, om nødvendig med sammendrag på norsk.

For manuskriptet, illustrasjoner, referanser o.l. følges vanlige retningslinjer. (Jfr. retningslinjer for K.norske Vidensk.Selsk.Mus. Gunneria).

"Arkeologisk serie" trykkes i A4-format i offset. Opplagstallet vil variere.

UTGIVER:

Universitetet i Trondheim

Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Muséet,

Arkeologisk avdeling

N-7000 Trondheim.

Redaksjonskomité:

Kristian Pettersen

Lars F. Stenvik

Birgitta Wik

UNIVERSITETET I TRONDHEIM, MUSEET

RAPPORT ARKEOLOGISK SERIE 1985:5.

URANSBREKKA

Et mesolittisk fangststed

Av Kristian Pettersen og Rolf Scheen

UNIT Museet. Rapp. Ark.serie 1985:5.

Pettersen, K. og Scheen, R.: Uransbrekka. Et mesolittisk fangststed.
Trondheim, desember 1985.

300 ekspl.

ISBN 82-7126-402-8

ISSN 0332-8546

A B S T R A C T

The Stone Age site Uransbrekka was partly excavated in 1977 and 1978. This happened because a public way was to be built through the area of the locality.

The site is known back to 1873, but was first properly dated by typological studies of artifacts in 1954. It is one of the classical "Fosna-sites" at the coast of North-Trøndelag.

The excavations in 1977 and 1978 gave about 2200 artifacts, mostly of flint, but also of quartzite and quartz. About 25 regular and possible tools were recognized. Among these are points and microliths. Earlier finds from Uransbrekka shows a core axe, a flake axe and points.

No reliable evidence of any constructions were found, neither any organic material. By means of a shoreline-displacement - curve and typological studies the site should be dated to roughly about 7000 B.C.

The authors has the opinion that this site possibly could have been a kill-site for reindeer, but other interpretations are also possible for example the site being a place from where fishing and hunting of sea-mammals has taken place in the neighbourhood.

FORORD

Dette arbeidet er ment som et forsøk på å gi et innblikk i en klassisk Fosna-lokalitet og dens forhold til omgivelsene. På tross av at Midt-Norge er Fosnakulturens klassiske område er svært få lokaliteter fra flintplasstradi-
sjonen fagmessig undersøkt innen UNIT, Museets distrikt. Uransbrekka er ett av disse unntakene, som det da også blir av verdi å få publisert.

Vi har valgt å gjøre det på den måten at vi først vil presentere utgravingen fra 1978 mer detaljert og dernest ta opp noen mer spesielle data fra utgrav-
ingen til bearbeiding og vurdering.

Både i felten og under bearbeidingen av de innsamlede data har underteg-
nede hatt et meget nært samarbeid, slik at den enkeltes innsats er van-
skelig å skille ut fra helheten. Vi er derfor enig om at vår innsats på godt
og ondt må vurderes likt. Arbeidet med publikasjonen ble avsluttet i 1984.

Vi takker folk på Uran og Hasvåg for all bistand og interesse under felt-
arbeidet.

Trondheim, desember 1985.

Kristian Pettersen

Rolf Scheen

I N N H O L D

Abstract

Forord

1. FORANLEDNING TIL UNDERSØKELSEN	s. 3
2. STEINALDEROMRÅDETS STATUS VED UNDERSØKELSENS BEGYNNELSE	s. 3
3. UNDERSØKELSEN I 1977	s. 6
4. UTGRAVING 1978	s. 6
4.1. Praktiske opplysninger	s. 6
4.2. Referanser	s. 7
4.3. Målsetting	s. 7
4.4. Topografi og vegetasjon	s. 7
4.5. Metodisk og praktisk opplegg	s. 11
4.6. Oversikt over framdrift i arbeidet	s. 15
4.7. Stratigrafi og funnforhold	s. 31
4.8. Øvrige observasjoner	s. 39
5. ANALYSE AV LOKALITETEN	s. 41
5.1. Analyse av tilslåtte artefakter	s. 41
5.2. Beliggenhet i relasjon til omgivelsene	s. 53
5.3. Hypotetisk utnyttbare ressurser ved Uransbrekka ..	s. 54
5.4. Datering	s. 55
6. KONKLUSJONER	s. 56
6.1. Fangststed	s. 56
6.2. Modeller for jakt på Uransbrekka	s. 58
6.3. Sammenligning med andre tidligmesolittiske lokaliteter	s. 63
6.4. Sluttord	s. 64
7. FUNNOVERSIKT	s. 64
8. SAMMENDRAG	s. 75
Noter	s. 76
Litteratur	s. 77

1. FORANLEDNING TIL UNDERSØKELSEN

I forbindelse med gjennomføring av fylkesvegprosjektet Uran-Drageid i Nord-Trøndelag, foretok Museet befaring av vegtraséen 12.5.1977. Ved befaringen fant en at traséen kom til å gå gjennom en steinalderlokalitet på Uransbrekka, ovenfor Uran-gårdene, se kartet s. 8. Dette ble en bekreftelse av det en tidligere hadde antatt ved studium av traséens inntegning på kart, hvor veien var lagt rett gjennom den gammelkjente steinalderlokaliteten.

Ettersom vegtraséen over passet på Uransbrekka neppe kunne omlegges slik at en unngikk å berøre steinalderområdet, fant Museet på visse vilkår å kunne godta en gjennomføring av vegprosjektet her. For det første krevde Museet justering av veilinen slik at den kom til å bue noe lenger ut mot NV enn det opprinnelige forslag. Det annet krav var at det forut for velbyggingen skulle foretas en arkeologisk utgraving i området, bekostet av Statens Vegvesen. Disse vilkår ble det oppnådd enighet om.

I juni 1977 ble det foretatt en kort forundersøkelse i form av en prøvegraving. Denne ga et første innblikk i området hva angikk arkeologiske levninger og deres kontekst.

På bakgrunn av resultatene fra forundersøkelsen ble det foretatt en kalkyle og en praktisk vurdering av en større undersøkelse i 1978. En kom fram til en ramme for en slik undersøkelse og arbeidene ble igangsatt i mai 1978.

2. STEINALDEROMRÅDETS STATUS VED UNDERSØKELSENS BEGYNNELSE

Hvor lenge steinalderlokaliteten på Uransbrekka har vært kjent er vanskelig å si sikkert. Ettersom tilslått flint her har ligget mer eller mindre i dagen kanskje helt fra boplassen var i bruk, er det naturlig å tenke seg at folk opp gjennom både senere forhistorisk tid og historisk tid har vært oppmerksom på flintansamlingene. Dermed er det da ikke sagt at en har hatt noe begrep om hva flinten betydde.

Første gang en har lokaliteten på Uransbrekka omtalt i litteraturen er i 1873. Dette år foretok student Ingvald Undset, den senere så navngjetne arkeolog, en studietur nordover, hvor han har vært innom gården Uran og fått høre om Uransbrekka.¹ I 1875 var Undset på reisefot igjen og var da innom Uran på nytt. Fra hans innberetning om reisen i 1875 gjengis her

utdrag i sitat ²: "I min reiseberetning for 1873 har jeg omtalt, at jeg på gården Urdan hørte, at der på en brekke eller høi bakke ovenfor gården på en sandstrækning skulde være fundet en mængde flintestene, "tilhugne som geværflinter", men at jeg den gang ved mit korte besøg på stedet ei kunde finde nogen prøve af disse stykker. I sommer havde jeg anledning til nøiere at undersøge sagen, og jeg fik da bekræftelse på, hvad jeg havde formodet: Her var et gammelt værksted for tilhugning af flintsager. På en strækning af 2-300 alen i hver kant finder man her overalt under lyngtorven i sandet flintstykker, åbenbart tilhugne ved menneskehånd."

At flintplassen allerede i 1873 har vært kjent en tid av folk i omegnen, går således tydelig fram av Undsets rapport. Med seg inn til Museet hadde han da i 1875 over ett hundre flintstykker og noen kvartsittstykker. Noe av dette hadde han samlet selv på stedet, men mesteparten var opplukket av forskjellige finnere fra området ³. Dette var de første funn fra Uransbrekka som kom inn til Museet, (T 1569) ⁴. I 1876 og 1877 ble det også innsendt flintsamlinger til Museet, (henholdsvis T 1702 og T 1933).⁵

Neste gang en treffer på Uransbrekka i litteraturen er hos Karl Rygh, daværende bestyrer av Videnskabsselskabets Oldsakssamling, i 1876 og 1878 ⁶. Rygh har vært på Uransbrekka i 1876 og gir oss i sin omtale en del tilleggsopplysninger til Undsets iakttakelser. Rygh nevner at tett ved flintplassen finnes en rekke av 7 avlange, firkantede forhøyninger "af samme slags som paa Moen ved Hasvaag. En af disse blev gennemgravet i 1875; i forhøiningen fandtes intet, men i gruben ved siden af laa et 6-7 cm tykt lag kul under et lag sten og jord." Noen nøyere opplysning om disse forhøyningene fins ikke, heller ingen tolkning.

I 1893 var arkeologen K.Lossius på Uransbrekka. Nye opplysninger om boplassen har vi ikke fra hans hånd, som han selv sier: "I den senere tid var dog intet nyt iagttaget. Jeg skal kun tilføie, at de i nærheden liggende 7 forhøininger danner en række fra NO til SV med 10 skridts afstand mellem hver" ⁷. Disse forhøyningene ble det under undersøkelsene i 1977 og -78, lett etter spor av, uten noe resultat. Hva dette kan ha vært, er usikkert. Det synes imidlertid ikke å være spesiell grunn til å knytte disse til bruk av Uransbrekka i mesoliticum selv om muligheten ikke kan utelukkes.

En gang mellom 1897 og 1904 har Theodor Petersen etter all sannsynlighet vært på Uransbrekka ⁸. I den forbindelse er det interessant å merke seg den håndskrevne tilvekst i 1902, for T 6806: "En liden skjerve af flint.

Eneste fundne stykke paa flintpladsen paa Urdan i Flatanger under en flere steder foretagen forsøgsgravning. Stedets folk forklarede at man sjelden fant stykker ved gravning, men de kom snarere for dagen efter sterke regnskyll ⁹."

I 1903, -06, -08, -10 og -19 er det igjen sendt inn samlinger av flint til Museet. (Hhv. T 6935, T 7901, T 8740, T 9549 og T 12013 ¹⁰). Etter denne, hva en kan kalle noe mer "aktive" 50-års periode hva angår interesse for Uransbrekka fra arkeologenes og folk i nabolagets side, skulle en nesten tro at lokaliteten i neste 50-årsperiode ble fullstendig glemt. I denne perioden har vi ingen opplysninger om arkeologer som har besøkt stedet og ikke ett eneste funn er kommet inn til Museet. Neste flintfunn ble innlevert i 1972 av lærer Sigurd Halmøy som da drev med arkeologiske registreringer i Flatanger, (T 19321) ¹¹. Disse 50 "tause" år kan selvsagt skyldes at folk i omegnen fra museumshold er blitt bedt om å la flintsakene ligge urørt. En mer troverdig forklaring synes det imidlertid å være at interessen generelt for Uransbrekka har avtatt blant den lokale befolkning i samme grad som arkeologenes interesse. De sistnevnte har rimeligvis sett Uransbrekka som et område noenlunde sikkert for inngrep som kunne skade lokaliteten og derfor prioritert gransking av denne lavt blant de store mengder av gjøremål ellers.

Da systematiske utgravinger ikke er foretatt tidligere på Uransbrekka, er det lett å forstå den begrensede betydning lokaliteten har fått i forskningsmessig sammenheng hittil. På bakgrunn av det oppsamlede materiale mente Undset i 1875 at Uransbrekka hadde rommet et "værksted for tilhugning af flintsager." Han nevner pilespisser, flekker og knuter blant artefaktene utenom avfall. Han sier videre at artefaktene gjennomsnittlig er mindre enn dem som kjennes fra lignende funn i sydligere strøk. Han tror også at det her er gjort forsøk på å bearbeide annet råstoff og nevner kvarts. Både Undset, Rygh og Lossius har gitt uttrykk for den samme tolkning av flintplassen på Uransbrekka ¹². De betegner den som en verkstedplass, og i dette kan en neppe legge mer enn at mennesker her har oppholdt seg og slått til redskaper. Disse tre har heller ikke gitt noen antydning om hvor dateringen av plassen burde settes. Sammenligninger har på denne tiden rimeligvis skjedd omtrent utelukkende med boplasser av yngre steinalders karakter. Det er først i relativt nær fortid at Uransbrekka-lokaliteten er satt inn i sin riktige kronologiske sammenheng. Med sin beliggenhet ca. 85 m o.h., med sitt gamle inventar uten påviselige sikre spor av elementer fra yngre steinalder og med sitt kystmiljø, har en ikke nølt med å sette

denne lokaliteten inn i en eldre steinalders sammenheng kronologisk. Dette er gjort av Sverre Marstrander (1954:37, 1956:7) og Kristen Møllenhushus' avhandling om mesolittiske boplasser på kysten av Møre og Trøndelag (Møllenhushus 1977:89, 90, pl. 24.). Populariserte framstillinger av materialet fins i Flatangerboka (Møllenhushus 1962) og i Namdalens historie til år 1600 (Sandnes 1965).

3. UNDERSØKELSEN I 1977

For denne undersøkelsen foreligger det særskilt rapport (Pettersen 1977). Ettersom undersøkelsene i 1977 og 1978 er knyttet nært sammen rent praktisk, vil data fra 1977-undersøkelsen bli presentert i det foreliggende arbeid.

I 1977 ble det gravd ut to prøvesjakter i steinalderområdet. Videre ble det tatt jordprøver til fosforanalyse med 10 m's mellomrom i et belte gjennom hele området, se kartet s. 10. Dette for å finne ut om fosforinnholdet i jorda evt. kunne si noe om lokalitetens utstrekning. Prøvesjaktene ga lovende funn av tilslåtte artefakter, men resultatet fra fosforanalysen var negativt. Av 97 jordprøver fra i og utenfor lokalitetsområdet varierte verdiene av P-HCL mg/100 g.jord mellom 1 og 14. Alle jordprøvene var tatt i anrikningssjikt, fra nederste del av funnførende lag til noe under dette.

4. UTGRAVING 1978

4.1. Praktiske opplysninger

Feltarbeidet startet 19.5. og varte til 30.6. Følgende personer deltok, samt alle med forskjellig bakgrunn/erfaring fra Nordisk arkeologi: Torunn Herje, 22.5.-16.6.; Hanne Lund Jørgensen, 20.6.-30.6.; Kristian Pettersen, 19.5.-30.6.; John-Steinar Rønning, 22.5.-30.6.; Rolf Scheen, 22.5.-30.6.; Geir Tilseth, 22.5.-30.6. og Merete Wishman, 22.5.-30.6. Ledere i felten var stud.mag.art Kristian Pettersen og stud.mag.art. Rolf Scheen. I alt gikk det med 1480 arbeidstimer i felt, og det utgravde areal var 154 m². Undersøkelsene for 1977 og 1978 har totalt kostet kr. 215.832,-, og er i sin helhet bekostet av Statens Vegvesen.

Observasjonsforholdene var stort sett gode mens undersøkelsen pågikk. Likevel hadde en flere regnværsperioder hvor det oppsto problemer fordi gravesjakter gikk fulle av vann.

4.2. R e f e r a n s e r.

- a) Kart: Oversiktskart M711 1623 IV, med Uransbrekka-lokaliteten avmerket. Side 8.
 Utsnitt av detaljplankart for F.v. 492 med Uransbrekka-lokaliteten avmerket. Side 10.
- b) Tegninger : Oversiktstegninger over utgravd areal, samt profiltegninger. Side 12, 18, 23, 28 og 38.
 Tegninger av funn. Side 45, 52, og 53.
- c) Fotografier : S/hv-bilder, arkivnr. 1348-1361 samt 1459 og 1460.
 Fargebilder, arkivnr. 1362-1364.
 Fargediapositiver, kassett 28/1/1-17.
- d) Funn : Fra befaring 1977, T 20184.
 Fra utgraving 1977, T 20186.
 Fra utgraving 1978, T 20075.
- e) Feltnotater : Feltdagbok.
 Fotobok.
 Målebok.
 Ruteskjemaer (med opplysninger for hver utgravd rute).

4.3. M å l s e t t i n g

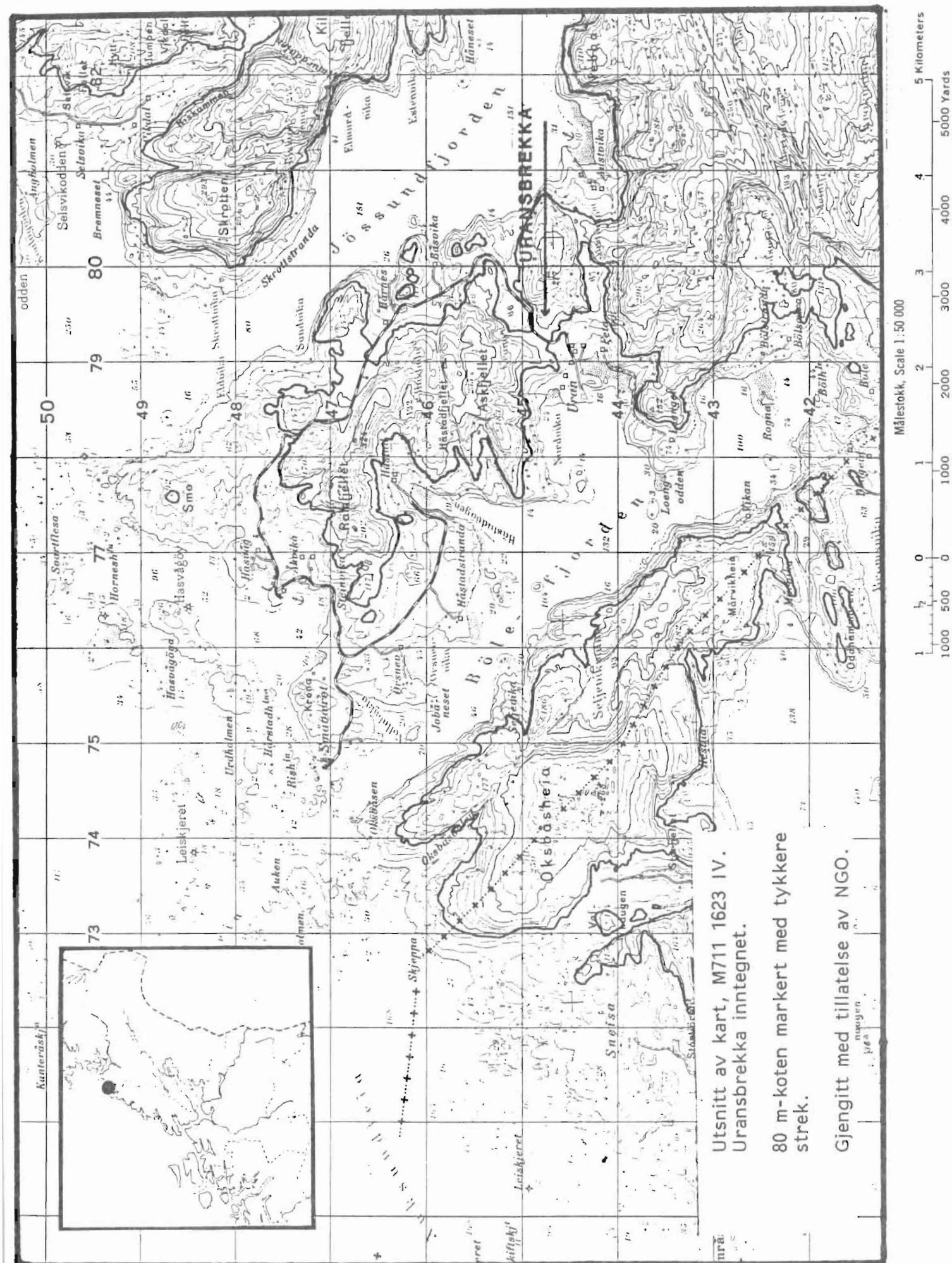
Målet med undersøkelsen var å få gravd ut en representativ del av lokaliteten slik at en kunne danne seg en forestilling om kulturell tilhørighet, kronologi og miljømessig tilknytting. På bakgrunn av prøvegravningen i 1977 sammen med de tidligere innsendte funn og den tidligere omtale i litteraturen, var en på forhånd sikker på at lokaliteten måtte være tidlig mesolitisk. Øvrige hovedlinjer i bildet var nokså uklare.

Rent konkret kan en si at to forhold utgjorde hovedmålsettingen.

1. Hvordan har Uransbrekka-lokaliteten vært brukt? Hvorfor har folkt oppholdt seg akkurat her.
2. Når har dette skjedd og hvor lang periode kan en regne med at lokaliteten har vært i bruk?

4.4. T o p o g r a f i o g v e g e t a s j o n

Uransbrekka ligger ut mot kysten i Sør-Flatanger kommune i Nord-Trøndelag fylke. Se side 8 og 10.

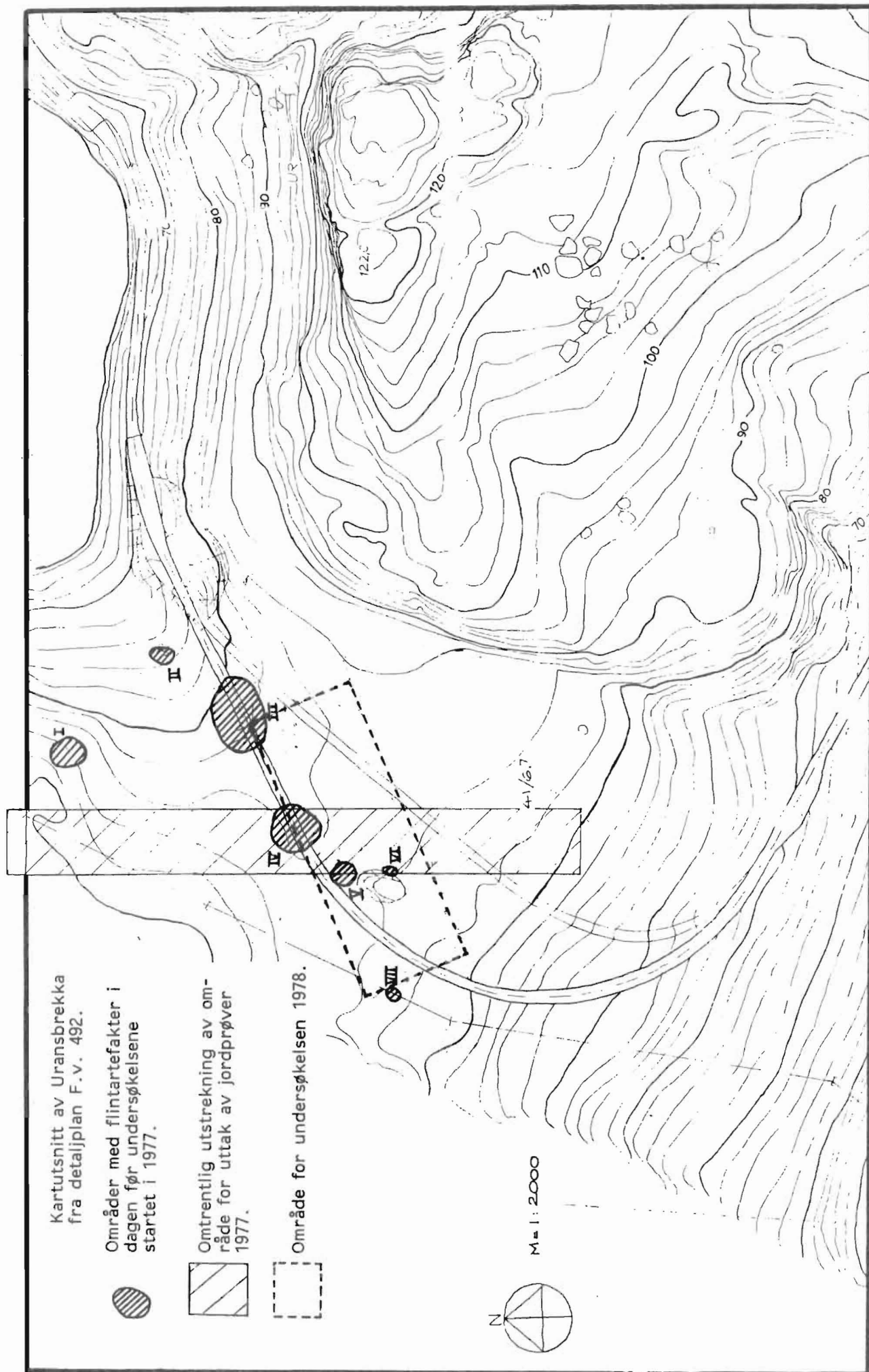
I dag utgjør området et flatt platå mellom Bølefjord og Jøssundfjord og ligger ca. 80-85 m o.h. På begge sider av platået reiser det seg et bratt og ulendt nakent fjellterreng med bare sparsom vegetasjon. I vest faller terrenget bratt ned mot Bølefjorden, i øst faller terrenget ned mot Uransvatnet som i dag ligger 63,7 m o.h. Se side 15 og 16.

I mesolittisk tid må Uranvatnet ha vært en liten arm av Jøssundfjorden. Ved landhevingen er denne blitt avstengt og liggende igjen som et vann. Marine sedimenter er observert helt oppå platået på Uransbrekka, og dette viser tydelig at platået en gang har dannet et eid mellom Bølefjorden og Jøssundfjorden. Se side 8 og 33. Dette eidet har vært eneste adkomst over land til områdene Askfjellet og Ramfjellet ut mot havgapet.

Det gamle eidets høyeste punkt ligger omtrent midt på platået Uransbrekka som buer svakt mot øst og vest. I nord stiger terrenget svakt inn til foten av Askfjellet, i sør stiger det svakt mot Austvikfjellene. Se side 8. Overflaten av Uransbrekka bærer tydelig preg av et aggradasjonssediment, dvs. et usortert materiale av blokker, grus og sand som blir liggende igjen når den siste isrest smelter bort. Overflaten er blokkrik til dels med enkelte svært store blokker.

Området mellom høyeste parti av nåværende vei over brekka og bergpartiet i NV, er delvis meget åpent. I et opptil ca. 20 m bredt belte med retning omtrent VNV-ØSØ er torva borte. I NØ-lige del av området ligger det opp til ca. 0,5 m høye flygesanddyner. Det er tydelig at det åpne området også har vært dekket av flygesand, men at vinderosjonen her har fjernet både torv og sand. Det åpne området består av sand, grus og større steiner. Hele området skråner svakt ned mot SV. Kanten hvor sandflukten har stoppet i NØ, synes i det vesentlige å gå over et av brekkas høyeste partier, en rygg i samme retning som det åpne feltet.

Vegetasjonen er sparsom i hele området. De tilstøtende fjellområdene har sporadisk gress og lyngvegetasjon med enkeltstående småbusker. Selve platået Uransbrekka har gress og lyngvegetasjon. Midt på platået i området hvor hovedutgravingen ble lagt, er det et fuktig parti med sumpjord og begynnende myrdannelse. Overflaten viser en voksende ombrogen lyngrik gråmosemyr hvor torvmyrull og duskmyrull dominerte i de fuktige partiene.

Følgende planteslag ble registrert på platået:

Røsslyng	(<i>Callúna vulgáris</i>)
Krekling	(<i>Émpetrum nigrum</i>)
Skogmarihånd	(<i>Dactylórchis Fúchsii</i>)
Duskmyrull	(<i>Erióphorum angustifólium</i> og torvmyrull (<i>Erióphorum vaginátum</i>))
Einer	(<i>Juníperus communis</i>)
Tiriltunge	(<i>Lotus corniculátus</i>)
Tettegress	(<i>Pinguícula vulgáris</i>)
Skinntryte	(<i>Vaccínium uliginósum</i>)
Rypebær	(<i>Arctostáphylos alpína</i>)
Gråmose	(<i>Rhacomitrium lanuginósum</i>)
Islandslav	(<i>Cetrária islandica</i>)
Reinlav	(<i>Cladonia</i> sect. <i>Cladína</i>)

4.5. Metodisk og praktisk opplegg

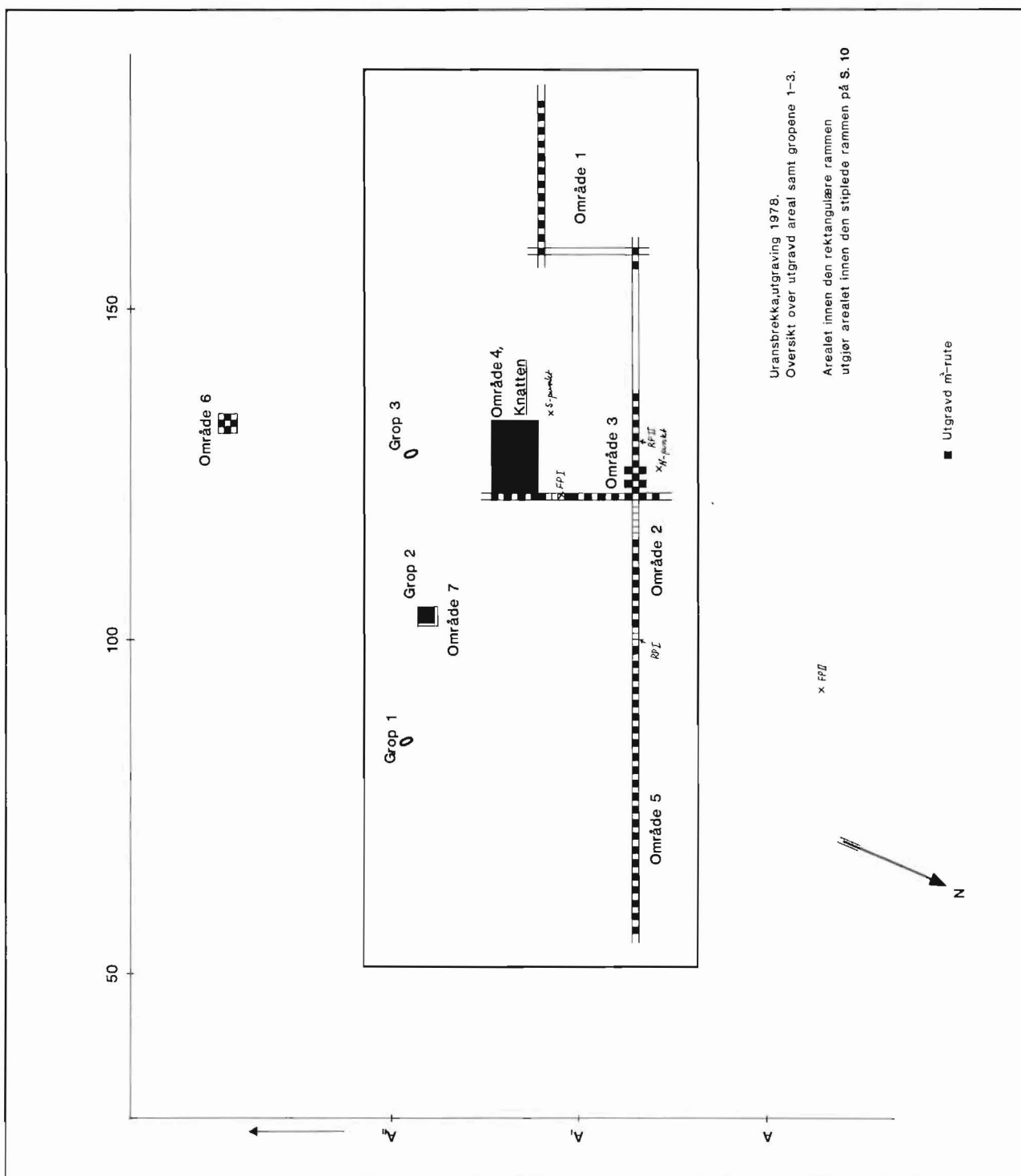
4.5.1. Koordinatsystem, se side 12, 13 og 18.

Utgangspunktet for det koordinatsystem som ble valgt er fastpunktet fra prøvegravingen i 1977, fastpunkt I (FPI). Dette var hogget inn i fast fjell. Derneft ble det hogget inn enda et fastpunkt i en jordfast stein, ca. 50 m NNØ for FPI, fastpunkt II (FPII).

Videre ble det fastlagt to punkter som skulle gi retningen til den første søkesjakta. Disse to punktene ble markert i terrenget med to trepåler og kalt retningspunkt I og II (RPI og RPII). RPI ble valgt som utgangspunkt for start i utgravingen. Polygonet FPI-RPII - FPII-RPI med diagonaler ble deretter oppmålt mht avstander og retninger. Dette systemet ga en klar og entydig bestemmelse av søkesjaktas retning.

Søkesjakta ble lagt i retningen mellom RPI og RPII (omlag ØNØ-VSV) for å være dekkende for mest mulig av området etter tidligere funnfrekvens å dømme. Ser en på side 10 er da søkesjaktene i retning ØNØ-VSV beliggende mellom de tidligere funnområdene III og VII.

På S-siden av linjen mellom RPI og RPII ble søkesjakta lagt. Denne ble inndelt i m²-ruter og RPI utgjorde N-ligste hjørne i den først oppmålte m²-ruta innen sjakta. Ut fra denne søkesjakta ble så søkeområdet og graveareal for øvrig utvidet suksessivt.

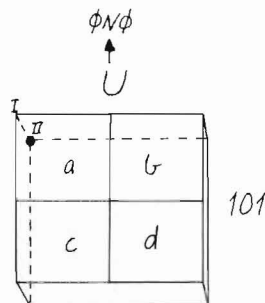

Fra ØNØ mot VSV ble hver rute i området nummerført fortløpende langs linjen RPI-RPII og parallelle linjer.

Fra NNV mot SSØ ble hver rute i området bokstavført fortløpende langs linjer perpendikulært på linjen RPI-RPII. Det ble her brukt stor bokstav t.eks. X, samt X_I og X_{II} fortløpende etter hver gang alfabetet sluttet. Ettersom en i utgangspunktet ikke kjente til hvor stort omfang søkesjaktene ville få, fant en å ville starte utgravingen med rutebetegnelser et stykke inn i tall- og bokstavrekke.

Dette system for koordinering av de enkelte m^2 -ruter dekker da hele det areal som utgravingen omfatter og kan benyttes videre om fortsatt utgraving er ønskelig på stedet.

Hver m^2 -rute ble videre inndelt i 4 like store kvadrater, a, b, c, og d, hvor a og b ligger langs ØNØ-lige sidekant og c og d langs VSV-lige sidekant. Ved nivellering av rutehjørnenes overflate og bunn, er brukt som identifikasjon: Ruteidentifikasjon, kvadratbetegnelse og nivå. Nivå I er i flukt med bakkenivå, nivå II er i flukt med bunnivå i utgravd rute. Eks.: Bunnpunktet i N-lige hjørne av rute U 101 er betegnet med : U 101 a II.

For koordinering av tilslåtte artefakter mv. er brukt rutebetegnelsen. I tillegg er det på et ruteskjema verbalt gjort rede for hvor artefaktene hadde sin plass i jordsmonnet og evt. tegnet inn i artefaktkonsentrasjoner på ruteskisse i m 1:10.

4.5.2. Dokumentasjon

Dokumentasjon fra utgravingen foreligger slik den er nevnt i kap. 4.2.

Mer detaljert kan nevnes at hver enkelt rute i søkesystemet har fått sitt ruteskjema, hvor følgende opplysninger er tatt med:

1. Oversikt over rutas overflate, mht vegetasjon/dagflate, steiner mv.
2. Oversikt over rutas bunn etter utgraving mht steiner mv.
3. Oversikt over jordsmonnets stratigrafi i ruta.

1-3 er tegnet inn i m 1:10, evt. verbalt beskrevet.

Videre er opplysninger om funn av artefakter og deres relasjon til jordsmonnet påført.

En tilsvarende dokumentasjonsprosedyre er fulgt for det større utgravde areal, "Knatten", som ble utgravd etter søkesjaktene.

Det er videre foretatt en omfattende fotografisk dokumentasjon fra utgravningen, i s/hv, farger og som diapositiver.

4.5.3. Utgravingsmetode

Hver m²-rute ble i søkefasen gravd av én person. Etter at søkefasen var over og en hadde begynt å avdekke et større areal, prøvde en å flategrave større områder i sammenheng. Dette skjedde ved at 3 m² eller mer ble gravd ut omtrent sammenhengende for hvert fyllskifte nedover, hver rute av én person. På denne måten fikk en anledning til å se et større areal avdekket samtidig. Massene som ble utgravd ble ikke såldet. Det ble gjort forsøk på sikting ved hjelp av maskinsåld, men dette ble lite effektivt da en manglet en rimelig mulighet for å tilsette vann. Dette syntes heller ikke spesielt nødvendig ut fra problemstillingene i undersøkelsen. En forlot derfor sålding etter en innledende prøve. Gravingen ble utført i det alt vesentlige ved bruk av graveskje. Kost og spatel ble brukt som hjelpemidler i en mindre utstrekning.

4.5.4. Valg av graveareal

Se kap. 4.6. En fant å ville starte utgravningen i nærmeste urørte område rett VSV for RP I. Dette fordi en her befant seg sentralt i det areal som en på forhånd mente burde være brukt i steinalderen. Herfra ville en grave søkesjakter inntil en kom borti områder som syntes lovende mht informasjon om lokaliteten. En la bare mindre vekt på å få nærmere undersøkt områder hvor selve veibanen skulle komme, da en anså det viktigere å få foretatt en undersøkelse ut fra en konkret problemstilling. Hovedarealet i undersøkelsen ble således lagt utenom vegbanen.

En valgte å grave ut de oppmålte prøvesjakter etter en metode hvor en grov annen hver m² ned til steril grunn. På denne måten sparte en tid i relasjon til å grave ut en sammenhengende søkesjakt. I og med at en befant seg i en søkefase, regnet en med å få fram tilstrekkelig informasjon ved å bruke en slik metode.

Utsyn over Uransbrekka fra NNV mot Austvikfjellet. Utgravingsområdet ligger sentralt, litt til høyre i bildet. Uranvatnet til venstre.

4.6. O v e r s i k t o v e r f r a m d r i f t i a r b e i d e t

Se side 12 og 18.

4.6.1. Groper på Uransbrekka

Etter at undersøkelsen var igangsatt ble det oppdaget tre nærmest ovale groper i bakken på Uransbrekkas platå. Jfr. side 12, grop 1-3. Disse ble tegnet inn på plan over området og dokumentert, da en anså det for mulig at de kunne utgjøre forhistoriske konstruksjoner.

4.6.2. Prøvegraving

En startet utgravingen med rute U 102. Prøvesjakt U 102-114, (kalt område 2), ble først gravd ut. U 116-120 måtte en hoppe over, da området her var omrotet etter inngrep ved vegvesenets prøvestikk. En fortsatte med

rute U 122 -136, (kalt område 3). I rutene U 134 og U 136 gjorde en ingen funn av artefakter. Derfor gikk en 20 m lengre fram i U-sjakta og grov ut rutene U 156 og 158. Av disse ga U 158 funn av kun ett artefakt. En bestemte deretter at U-sjakta foreløpig skulle stoppes mot VSV, da funnfrekvensen her var så vidt lav.

Utsyn over område 2 fra VSV med søkesjakta oppmålt i forgrunnen. Uranvatnet i bakgrunnen.

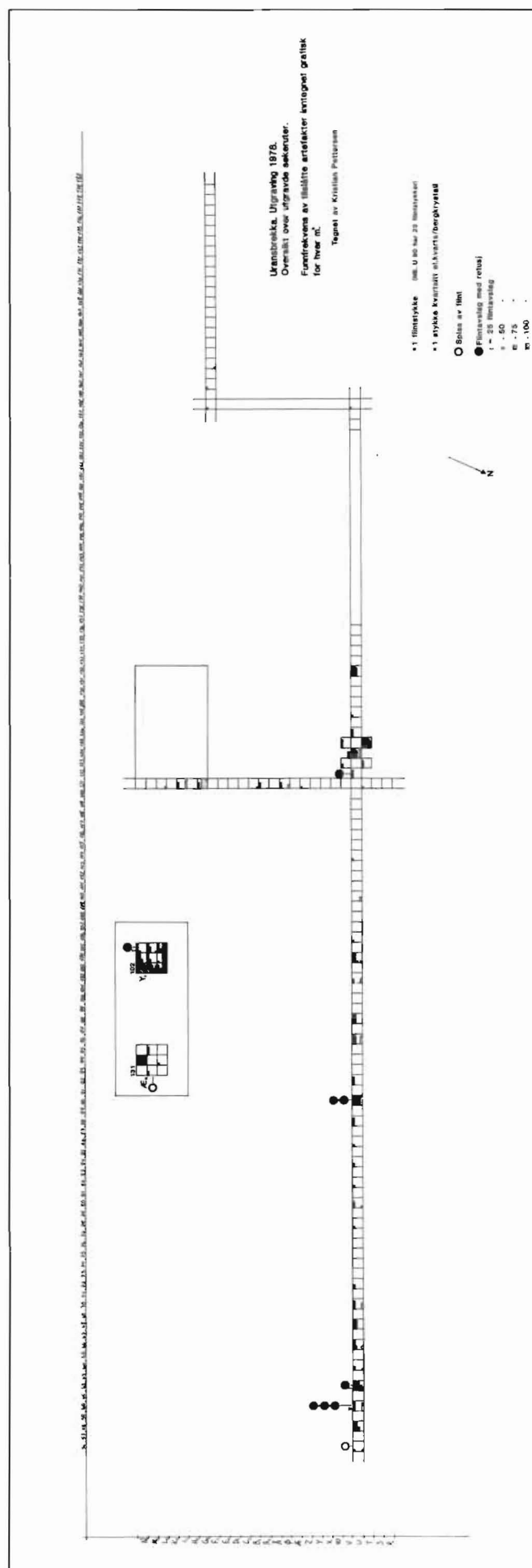
En grov deretter ut en tverrsjakt mot SSØ, vinkelrett på U-sjakta med felles rute U 121. Her måtte en hoppe over to ruter da området var berørt av inngrep. For å bøte noe på dette, grov en ut to tilleggstruter B_1 og F_1 121. For øvrig ble sjakta utgravd fra og med rute R 121 til og med N_1 121. Funnfrekvensen var svært liten i sjakta og en fant foreløpig ingen grunn til å utvide denne noe lengre.

Rute U 124 ga funn av 119 artefakter. Dette var det høyeste antall som forelå fra de to prøvesjaktene. Det var da logisk å prøve å utvide søkearealet rundt denne ruta for å se om en her hadde noen større funnkonsentrasjon. De 4 rutene T 123 og T 125 samt V 123 og V 125 ble derfor utgravd. Bare rute T 125 ga noe markert større innhold av artefakter, for øvrig var funnfrekvensen svært liten. En fant dermed ut at prøvegravingen rundt U 24 foreløpig skulle stoppes og arbeid settes inn annet sted.

En fant å ville utvide U-søkesjakta lengre mot ØNØ for å utvide leteområdet. Rutene U 56-98, (kalt område 5), ble utgravd i omvendt rekkefølge. (Rute U 100 var skadd av inngrep.) Rundt rutene U 60 og U 90 kom markerte konsentrasjoner av artefakter. For øvrig var funnfrekvensen liten også her. En stoppet utgravingen mot ØNØ med rute U 56, da en mente at en hadde fått et tilfredsstillende bilde av søkeområdet i denne delen av lokaliteten.

Dernest fant en å ville utvide søkeområdet noe lengre mot VSV. En gjorde dette ved å grave ut en sjakt parallell med U-sjakta noe lengre mot SSØ. Her ble det gjort kun ett artefaktfunn i hver av de tre først utgravde ruter. De øvrige ruter var uten funn. En grov her ut rutene F₁ 158 - F₁ 180, (kalt område 1). Ettersom de 9 siste ruter mot VSV var helt funntomme, fant en at en her syntes å ha gravd seg godt utenfor funnområdet og dermed ble arbeidet her stoppet.

En fant i tillegg å ville foreta en enkel sjekk i området et stykke SSØ for den utgravde delen av 121-sjakta. En grov derfor ut 4 ruter her i område Y₁₁ 131 - Æ₁₁ 133, kalt område 6, 59 m fra U-sjakta. Kun én av disse rutene markerte seg i funnsammenheng, for øvrig forekom det svært få funn.

4.6.3. Område "Knatten". Se side 23.

Etter at de ovennevnte søkeområder var utgravd, fant en å ville forsøke å grave ut et større areal i sammenheng. Ut fra vurdering av generell funnfrekvens og forekomst av redskaper i søkeområdene fra 1977 og 1978, samt krav om sentral beliggenhet topografisk, fant en å ville ta ut et større areal rundt prøvesjakt fra 1977. I denne fant en ved den tidligere utgravningen 4 flintredskaper.

Område 4, "Knatten", sentralt. Utgraving påbegynt. Sett fra VNV.

Først grov en her ut sjakta K_1 122-132. Denne grov en som i alle de andre prøveområdene helt ned til steril undergrunn. Deretter grov en ut sjaktene G_1 , H_1 , I_1 , L_1 , M_1 og N_1 over rutene 122-132 ned til og med torvlagets bunn. En lot en 0,25 m bred profilbalk stå igjen over rutene G_1 - N_1 127. Dette øverste laget over hele flaten ble kalt lag 1. Etter at lag 1 var utgravd grov en ut samme arealet ned til steril undergrunn. Dette laget ble da kalt lag 2. "Knatten" ligger rett SØ for det tidligere funnområde V.

Område "Knatten" i forgrunnen. Utgraving påbegynt. Område 2 og 3 langs U-sjakta i bakgrunnen. Sett fra S.

Område "Knatten" sett fra N under arbeidets gang.

4.6.3. Grop nr. 2

Parallelt med utgravingen av "Knatten" grov en ut den mest regelmessige av gropene, nr. 2, ut fra mistanke om at en her kunne ha foran seg en forhistorisk konstruksjon, kanskje en slags dyrefelle. Se side 18, område 7.

4.6.4. Undersøkelse av gropene på Uransbrekka

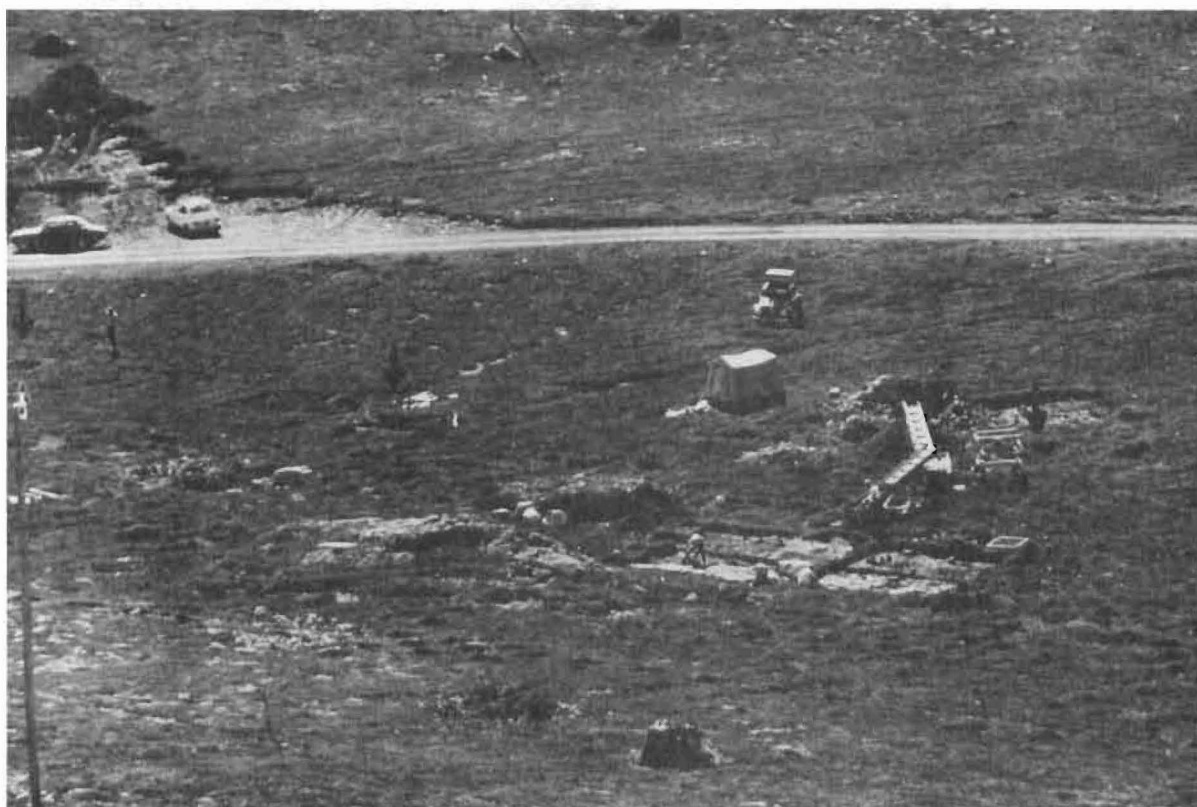
I forbindelse med undersøkelsene på Uransbrekka ble det oppdaget tre ovale groper på ca. 2 x 1 m midt på platåets høyeste del, litt over 84 m-koten.

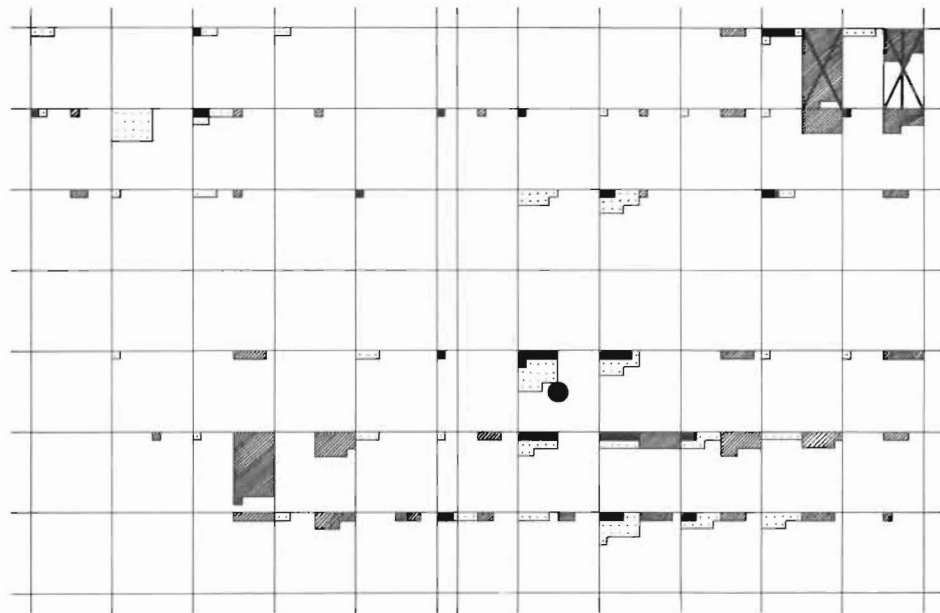
Område "Knatten" sett fra VSV. Lag 1 ferdig utgravd.

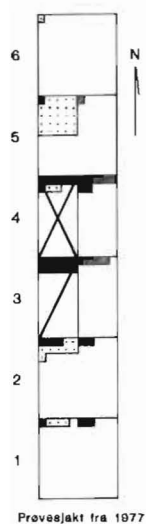
Område "Knatten" sett fra VSV. Lag 2 ferdig utgravd.

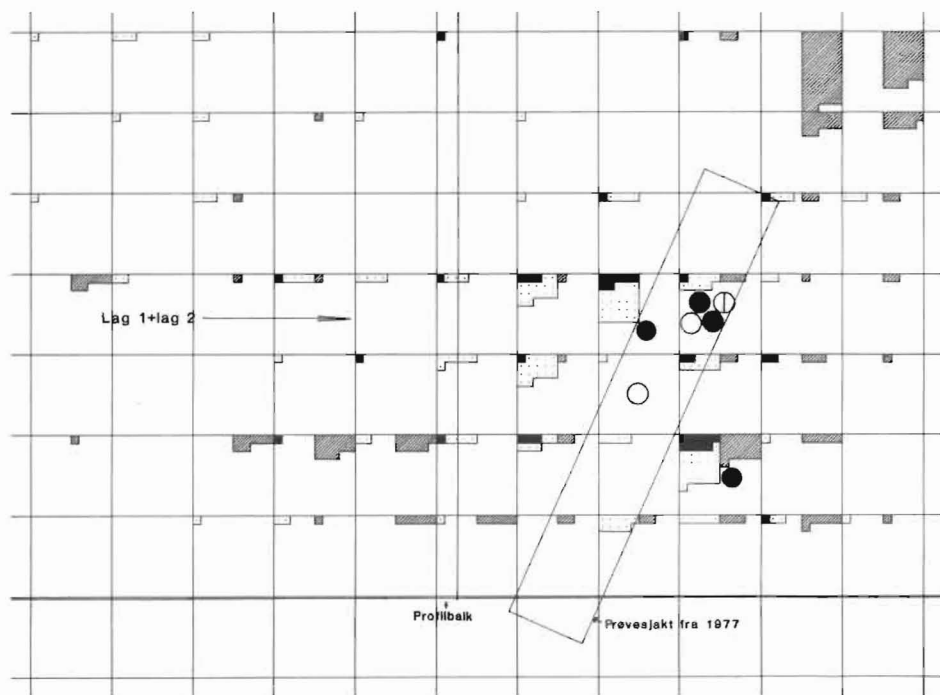
Det sentrale utgravingsområde. Sett ovenfra NNV. Gropene markert med piler, hhv nr. 1-3 fra venstre.

LAG 2

Provesjakt fra 1977

LAG 1 (Redskaper fra provesjakt 1977 innlagt)

132 131 130 129 128 127 126 125 124 123 122

- Spiss/mikrolitt av flint
- ⊙ Stikkel av flint
- Flintavslag med retusj (mulig redskap)

- Enhet for høykvalitets-flint
- Enhet for flinråstoff
- ▨ Enhet for råstoff av kvarts/kvartsitt

50 artefakter

1 m

Steinalderlokalitet URANSBREKKA.
Uran, gnr. 41/6,7. Flatanger k., Nord-Trøndelag.

Område KNATTEN. Funnfrekvens for tilslåtte
artefakter inntegnet. Høykvalitets-flint
Inntegnet som del av flinråstoff.

Tegnet av Kristian Pettersen. Del. Ronny Larsen.

Gropene ligger omtrent på en rett linje som strekker seg NØ-SV (270^g) over platået.

Gropene har fått betegnelsen grop 1, 2 og 3 nummerført fra ØNØ mot VSV. Grop 2 ligger forskjøvet noe mot NV, se side 12. Avstanden mellom dem er ca. 20 m. Grop 3 ligger ca. 10 m SØ for område "Knatten". Gropene har omtrent samme orientering, målt etter lengste akse:

Grop 1: 360^g

Grop 2: 366^g

Grop 3: 360^g

Grop 1. Se side 25. Denne har avrundet rektangulær form, lengde 2 m og bredde 1,2 m målt i toppnivå. På bunnen er den 1,5 m lang og 0,6 m bred. Dybden er ca. 0,55 m. Terrenget rundt gropa er jevnt og flatt, og tegn til utkastet masse finnes ikke. Grovas SV-lige langside er brattere enn den NØ-lige. I veggen mot SV sees en blokk som stikker ut. Hele gropa er dekket av røsslyng og i bunnen vokser mose, gress og enkelte små einer. Gropa synes urørt.

Grop 2. Denne hadde en tilnærmet avrundet rektangulær form. Største lengde målt ved toppnivå er 1,65 m og største bredde 1,10 m. På bunnen ble største lengde målt til 0,5 m og bredden til 0,3 m. Største dybde er ca. 0,55 m. Alle mål er tatt før avtorving. Den SV-lige langside var brattere enn den motsatte.

Gropa syntes urørt. Vegetasjonen var som ved grop 1. Se side 25.

Grop 3. Denne måler 2,3 m i lengden og 1,2 m i bredden i overflaten. På bunnen er den 1,8 m lang og 0,9 m bred. I NØ er gropa en del forstyrret av veivesenets prøvestikk slik at konturen er noe ødelagt. Formen har vært oval-rektangulær. Dybde 0,55 m. Begge langsidene er omtrent like bratte. Terrenget rundt er flatt uten spor etter utkastet masse bortsett fra forstyrrelsene i nyere tid. Vegetasjonen er som ved grop 1. Se side 26.

Overflaten på platået Uransbrekka har vært utsatt for en rekke forstyrrelser av mennesket i nyere tid. Det er hentet sand og grus til forskjellige formål og i de seneste årene har Statens Vegvesen foretatt en rekke prøvestikk for å danne seg et bilde av grunnforholdene. Disse arbeidene har ført til ødeleggelser og omroting av overflaten der de er utført.

Grop nr. 1. Sett fra NØ.

Grop nr. 2. Sett fra SSV.

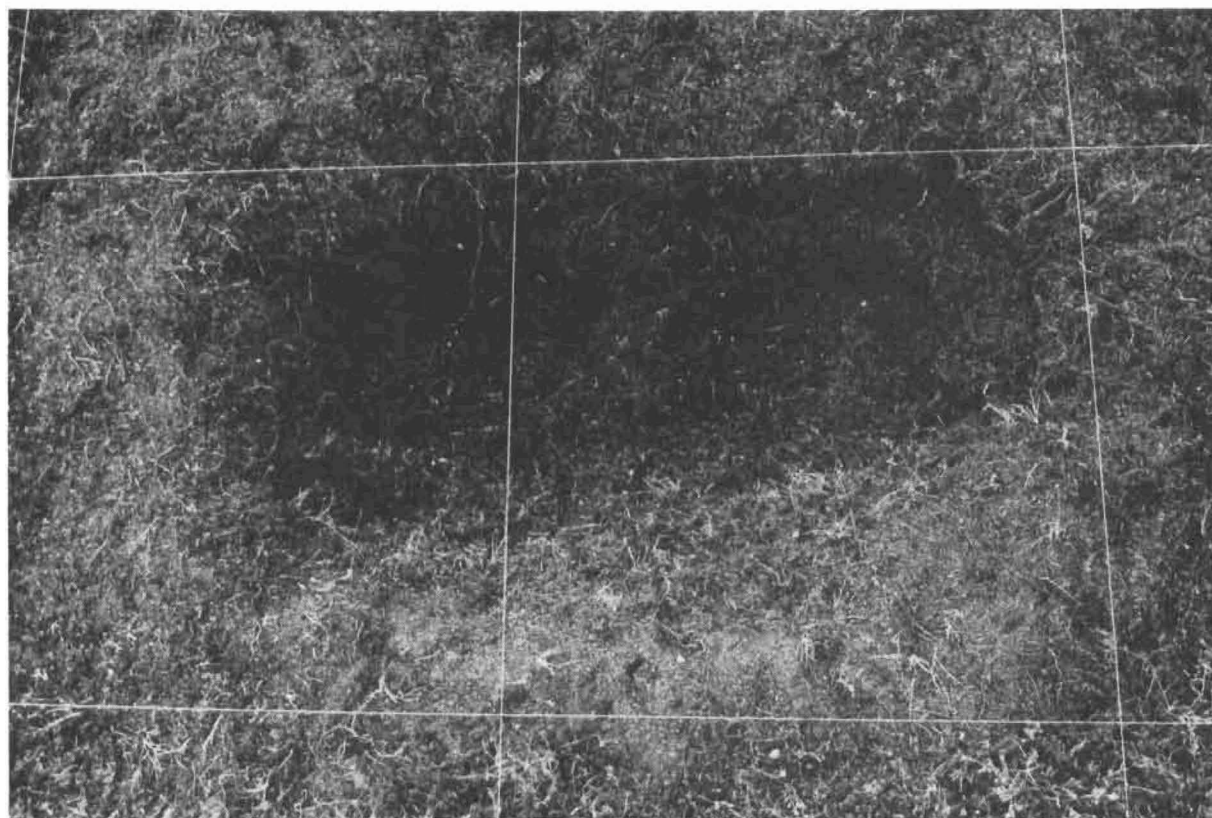
Grop nr. 3. Sett fra SSØ.

Gropene som er beskrevet ovenfor skiller seg klart fra slike inngrep i terrenget. Det lå ikke utkastet masse i nærheten av dem, og de hadde like tett og gammel vegetasjon som det uforstyrrete terrenget for øvrig på platået.

Den første vurdering av gropene var at de måtte være et eldre fenomen enn de inngrepene en kjente til i terrenget fra nyere tid. Derfor ble det bestemt å totalgrave en av gropene for å få nærmere klarhet i hva de kunne være. Grop 2 ble tatt ut til nærmere undersøkelse fordi den syntes urørt og hadde den klareste markering i terrenget av de tre gropene.

Utgravingen av grop 2

Grop 2 ble lagt inn i koordinatsystemet for hele undersøkelsen før utgravingen ble begynt slik at alle målinger refererer seg til dette system. Se nedenfor. Det ble stukket ut et profil tvers på lengderetningen av gropa. Se side 30. Bredden på profilbalken ble satt til 0,25 m. Før avtorvingen ble hele overflaten rundt gropa nivellert for hvert meterkryss. Topp- og bunn-nivå på gropa ble også nivellert. Det ble tegnet et enkelt kotebilde som illustrerer gropas form og dybdeforhold med ekvidistanse 0,10 m. Se side 28.

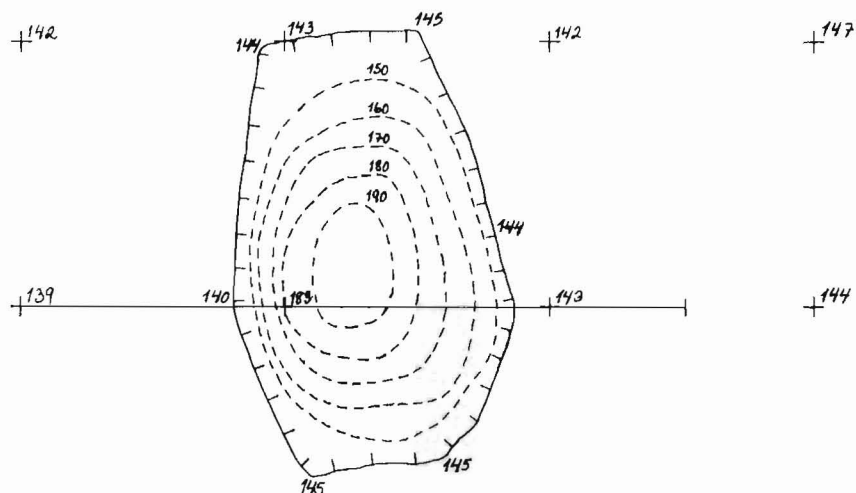
Grop nr. 2. Vegetasjonen fjernet. Sett ovenfra ØNØ.

Profilbalken delte gropa i to like halvdelar. Tilsammen 9 m² rundt gropa ble avtorvet og hver kvadratmeter gravet ned til overflaten av bleikjords-sjiktet. Se side 30.

W, 104cl +146

+144

+145

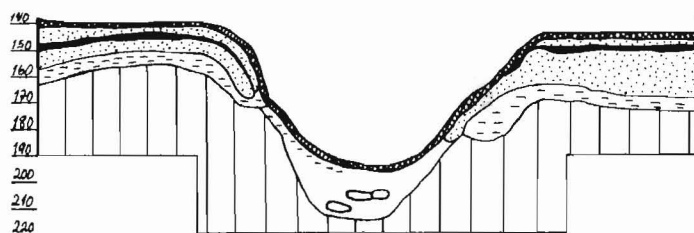
+150
W, 102cl

Y, 104cl +135

+135

+139

Y, 102cl +148

- Gropas omkrets
- Strø-lag/torv med humus
- Utvaskingsskikt
- Mørk humus
- Brun humusholdig sand/silt
- Felling av Fe
- Steril gulbrun sand og grus
- Stein

Uransbrekka. Utgraving 1978.

Grop 2.

Plantegning etter avtorving

Snitt

Tegnet av Rolf Scheen.

1 m

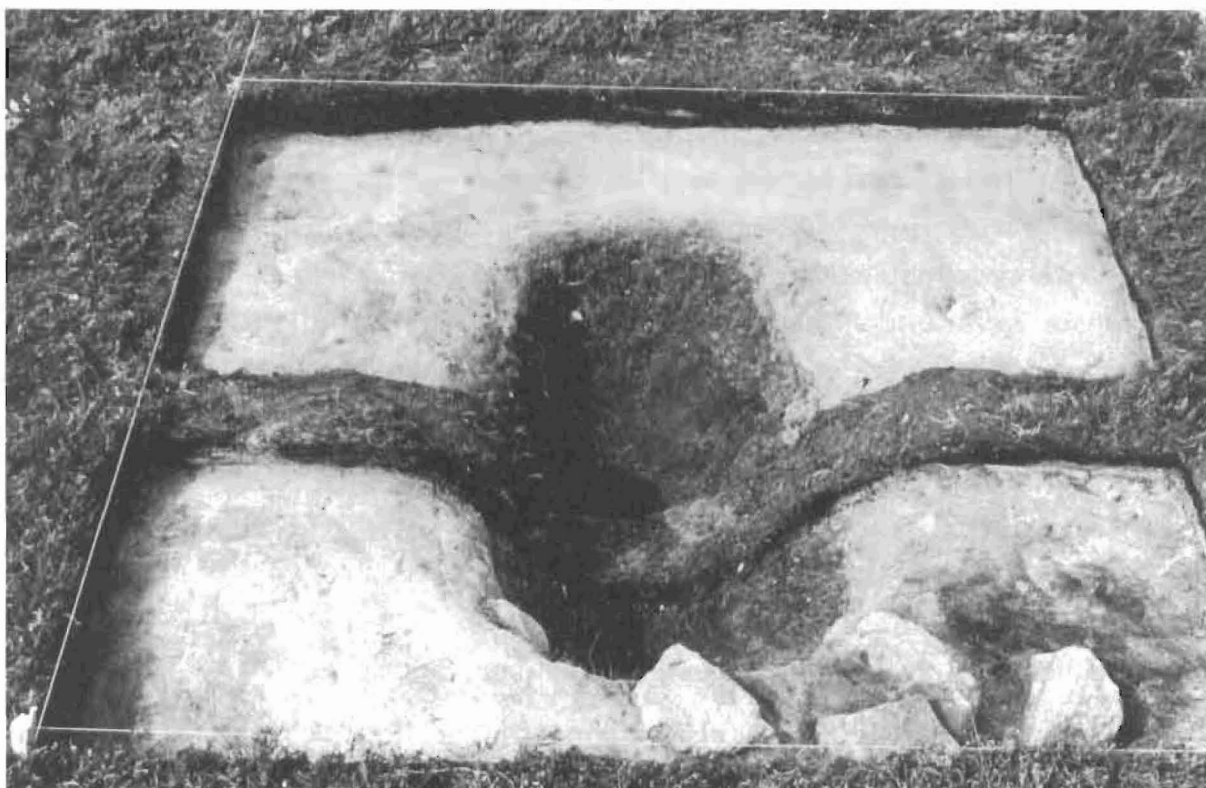
Deretter valgte man å grave gropas SØ-halvdel først, vesentlig av hensyn til lysforholdene ved fotograving av snittet. Under utgravingen ble det funnet flere flintavslag i overflatens torvlag og i bleikjordssjiktet. Funnene lå jevnt spredt tilsynelatende tilfeldig uten konsentrasjoner. Halve rute Y_1 102 samt rutene Y_1 103 og Y_1 104 ble gravet godt ned i steril undergrunn for å få tydeligst mulig frem gropas nedskjæring i det omliggende sediment. Laveste nivå under dagens markoverflate ble målt til 0,8 m. Profilet som fremkom ble tegnet og fotografert, se side 28 og 30. Profilet viste følgende stratigrafi:

- Strølag/torv med humus.
- Mørk humus.
- Bleikjordssjikt.
- Sjikt med felling av jern.
- Steril sand og grus med stein og blokker.

Profilet viste vanlig podsolprofil dannet under humide forhold. Podsoleringen ved sidene av gropa var ikke rett avskåret, men fulgte skråningene på gropa. Dette viser at gropa neppe kan være av nyere dato. Humussyrenes transport av mørke mineraler nedover i sedimentet, vil ikke på kort tid danne et bleikjordssjikt nedover sidene på gropa. Det kraftige bleikjordssjiktet viste en mektighet på 15-20 cm. Mektigheten på bleikjordssjiktet gir imidlertid ikke positivt grunnlag for å antyde høyere alder på gropa enn noen hundre år fordi dannelsen av bleikjord i et humid kystområde går forholdsvis fort (noen hundre år) til et visst nivå. Derfor gir ikke profilet grunnlag til videre diskusjon om en eventuell datering.

I snittet ble det tatt ut jordprøver med henblikk på undersøkelser som mulig kunne gi andre opplysninger som kunne ha betydning for en datering. Disse prøvene er delvis analysert hos Statens Jordundersøkelse. Det foreligger ikke resultater herfra som er av spesiell relevans for daterings-spørsmålet.

På bunnen av gropa ble det observert et mørkt, brunt humusholdig jordlag rett over steril undergrunn. Laget hadde en mektighet på 20 cm. I toppen av dette laget lå det tettere med stein enn i jordsmonnet i samme nivå utenfor gropa, se side 30. Etter dokumentasjon av profilet ble den NV-lige halvdel av gropa utgravet. Det ble også her funnet flintavslag, noen med retusj, i utvaskingssjiktet i alle m^2 -rutene. På bunnen av gropa ble det funnet to flintavslag i det brune humuslaget. Til slutt ble profilbalken utgravet. I sentrum av gropa ble det tatt ut 5 jordprøver med jordprøve-

Grop nr. 2 avtorvet med en gjenstående torvstripe tvers over.
Sett fra ØSØ.

Snitt på tvers av grop nr. 2. Sett fra ØSØ.

bor vertikalt med 3 cm avstand for mulig pollenundersøkelse. Senere under utgravingen ble uttaksmetoden for disse prøvene vurdert som dårlig mht mulig forurensning av prøvene fra omkringliggende jordlag, og disse ble da også senere kassert.

Etter utgravingen ble gropa restaurert til slik den var før undersøkelsen.

4.7. Stratigrafi og funnforhold

4.7.1. Generelt i utgravingsområdet

En vurdering av de stratigrafiske forhold ble foretatt på bakgrunn av platåets overflateformer og skjæringer som var gravet ut av Statens Vegvesen.

På platået var det flere steder tatt ut sand og grus og overflatevegetasjonen mangler. På side 32 ser en at det er fjernet sand ned til toppnivået i den underliggende ablasjonsmorene. Toppsjiktet i morenen er tydelig vannrullet og gir inntrykk av gammel stand. Dette kom tydeligst frem i blottninger vest på platået hvor terrenget begynner å skrå ned mot Bølefjorden. Sandlaget som delvis er fjernet på side 32, er en aggradasjonsrest som er dannet i isens siste smeltingsfase ved at smeltevann fra fjellområdene i nord og sør har ført med seg materiale ned på platået. På side 34 er det gravd ut 1 m² ned i sanden og toppen av ablasjonsmorenen er blottlagt.

I en skjæring som var gravet ut av Statens Vegvesen i skråningen vest på platået var det mulig å få frem et profil som kunne gi noe mer informasjon om jordsmonnsdannelsen i området, se side 33. Skjæringen lå ved foten av platået ned mot Bølefjorden.

Bunnsedimentet som var synlig besto av marin silt og leire. Mektigheten ble ikke bestemt. Over denne avsetningen ble det observert en erosjonsrest av en ablasjonsmorene med en mektighet på 1-1,5 m. Øverst lå aggradasjonssedimentet med en mektighet på ca. 0,5 m.

Det nederste silt- og leirlaget ble undersøkt for mikrofossiler uten resultat. Avsetningen har trolig foregått i et kaldt og rolig havmiljø. Den viser at havnivået har gått til dette nivå som ligger ca. 75 m over havet i dag.

F₁-sjakta i område 1 ferdig utgravd. Bildet gir et inntrykk av hvordan den fortidige strandsonen har sett ut. Sett fra VSV.

Snitt gjennom SV-lige del av Uransbrekka i veiskjæring. Over den marine leire sees rester etter ablasjonsmorene.

I et lavere nivå nedenfor Uranvatnet ble det i løpet av undersøkelsene tatt ut en prøve fra et leir- og siltholdig sediment som var rikt på gruntvannsformer av varmekjære foraminiferer og mollusker.

Under utgravingen av F₁-sjakta, ble det klart at aggradasjonssedimentet minst var dannet i to faser. Midt på bildet side 34 sees en mørk kullstripe som markerer en gammel markoverflate. Det må ha vært et opphold i dannelsen av sedimentet hvor vegetasjonen har satt seg fast for så senere å bli overleiret av sand igjen. Det er i nivå under denne gamle markoverflaten alle funn med tilknytting til den intakte del av steinalderlokaliteten er gjort. Den yngre overleiringen mangler i området "Knatten" hvor hovedfeltet for utgravningen ble lagt.

Den eldste delen av aggradasjonssedimentet mangler eller er svært tynn flere steder på Uransbrekka. Spesielt i skråningen av plataet østover mot Uranvatnet. I disse områdene ligger funnene like i dagen og kan plukkes opp fra markoverflaten.

ØNØ-veggen i rute F₁-70. Den gamle markoverflaten er overleiret av flygesand.

Over hele platået Uransbrekka er det svært dårlige bevaringsforhold for organisk materiale. Området har et svært fuktig klima med stor vann gjennomstrømming av jordsmonnet. Den begynnende myrdannelse midt på platået er både for ung og sur til å kunne ha noen betydning for eventuelt organisk materiale fra mesoliticum.

Jordsmonnet over hele platået viser tydelig podsolering som et resultat av det humide klima. Hovedfeltet "Knatten" midt på Uransbrekka viser også sterk podsolering, se side 37 og 38. I de fuktigste partier er det dannet sumpjordsprofil med lav nedbrytning av organisk materiale slik at det har oppstått kraftige humusholdige tuer. Disse sto meget tydelig frem etter at hele området var avtorvet, og fikk terrenget til å se kupert og noe rotete ut.

I hovedsak kan en da si at de tørrlendte stedene på Uransbrekka oppviser et podsolprofil, de mer våtlendte steder viser et sumpjord- eller brunjordprofil.

Podsolprofilet:

1. Torvstrø eller åpent lag (for hvert av de andre lagene nedover).
2. Torv med glidende overgang til humus i nedre del. Torva inneholder en del lyngrøtter.
3. Humus, evt. med lyngrøtter. (Under humuslaget kommer det berg på noen få steder.)
4. Grått til gråbrunt utvaskingslag av sand.
5. Brun sand og grus.

Lag 2-5 inneholder steiner og lag 4 må ofte kunne karakteriseres som steinrikt.

Lag 1-4 har varierende tykkelse, tilsammen opptil ca. 0,35 m.

Alt etter dreneringsgraden fins det overganger mellom podsol- og sumpjordsprofil.

Sumpjordsprofilet:

1. Lyngtorv (Torvstrø og torv).
2. Brun sand, marmorert med leire og silt.
3. Brun jord (sand og grus).

Sumpjordsmonnet har lite steininnhold.

På enkelte steder opptrådte den tidligere omtalte sedimentære sand mellom torva og et humuslag eller rødbrun sand (aur).

Undergrunnen:

Over hele Uransbrekka utgjøres den sterile undergrunnen av mørk brun delvis sammenkittet jord (sand, grus og silt).

Funneenes relasjon til jordsmonnet.

Artefakter:

Funn av tilslåtte artefakter ble gjort fra øverst i torva og ned til undergrunnen. De fleste funn ble gjort nederst i humusholdig lag eller øverst i podsolprofilets utvaskingslag. I de tilfeller et sedimentært sandlag lå mellom det øverste torvlaget og en humusstripe, ble funn av artefakter omtrent utelukkende gjort under eller i humuslaget.

Skjørbrønt stein: Kun rute W₁ 104 (ved grop 2) ga funn av skjørbrønt stein.

Trekull: Mange ruter oppviste spredte trekullstykker fra nederst i torva gjennom humuslaget og til i overkant av bleikjordssjiktet. Rute U 122 oppviste tydlige trekullrester i laget av brun jord og rute G₁ 121 og G₁ 123 oppviste trekull øverst i utvaskingslaget. Rute M₁ 131 hadde relativt mye trekull i torva og en del øverst i bleikjordssjiktet.

Konstruksjoner: Ingen slike påvist. Steiner fantes ofte i jevnt dekke i bleikjordssjiktet. Ettersom de fleste steinene har lengste akse i horisontalplanet er det rimelig å tolke dette som et rullesteinsbelte/gammel strand.

4.7.2. Området "Knatten"

Utgravingen av området "Knatten" ble som nevnt foretatt i to adskilte lag. Lag 1 ble gravet ned til toppen av et bleikjordssjikt og lag 2 ned til steril undergrunn. Begrunnelsen for å grave i to adskilte lag var for å se om det kunne være stratigrafisk betingete forskjeller i materialet.

Stratigrafi: Et blandingsprofil av et podsol- og et sumpjordsprofil.

Lag 1: I Torvstrø

II Torv, ofte med tynt lag humus under.

Lag 2: III Brun til gråbrun fin sand/leire/silt, av og til isprengt noe utvasket grå sand.

IV Rødbrun sand.

II til IV går ofte over i hverandre uten skarpe grenser. Mange steder marmorerer torv, utfellingslag, bleikjordssjikt og steril undergrunn med hverandre og lagfølgen blir komplisert.

"Knatten". Snittveggen over rutene G₁-128-132. Etter utgraving av lag 2.

"Knatten". Snittveggen over rutene G₁-122-127. Etter utgraving av lag 2.

"Knatten". Snittveggen på V-siden av profilbalken over rutene G₁-N₁-127. Etter utgraving av lag 2.

Snitt A (K₁ 132c I-II-K₁ 122a I-II)Snitt B (G₁ 128a I-II — N₁ 128b I-ID)

- Torv/stre
- Lyngtorv
- Lys grå til gråbrun sand (utfellingslag)
- Tydelig trekulholdig torv/humus
- Stein
- Silt/leire
- Steril undergrunn (grus og sand)
- Felling av Fe
- Brun sand

Steinalderlokalitet URANSBREKKA.

Uran, gnr. 41/6,7. Flatanger k., Nord-Trøndelag.

Snitt A og B gjennom lokaliteten.

Snitt A tegnet av Kristian Pettersen.

Snitt B tegnet av Rolf Scheen.

Del. Romy Larsen.

Funnforhold

I lag 1 ble det gjort funn av artefakter fra øverst i torvlaget gjennom torv-/humuslaget og til i overgangen mellom torv/humus og bleikjordssjikt.

I lag 2 ble det gjort artefaktfunn fra øverst til nederst, men hoveddelen av disse fantes i det brune til grå sandlaget øverst. Dette var det laget som i det hele ga den vesentligste del av artefaktene. Disse ble funnet ned til ca. 5 cm nedi lag IV.

4.8. Ø v r i g e o b s e r v a s j o n e r

I forbindelse med de topografiske observasjoner på Uransbrekka melder det seg en rekke øvrige observasjoner som må ha hatt betydning for mennesket i forhistorisk tid. Fire forhold kan objektivt beskrives:

1. Adkomsten til Uransbrekka må ha vært lettest med båt fra sjøsiden, enten fra Bølefjorden eller Jøssundfjorden. Over Østvikfjella fra fastlandssiden har adkomsten vært vanskeligere over kupert terreng. Nordover mot Askfjellet er terrenget også ulendt å forsere landverts.
2. Ferskvannstilgangen har alltid vært et livsnødvendig problem å løse. Omtrent 750 m øst for Uransbrekka ligger Østviktjern på ca. 160 m o.h. Litt over 1 km mot NNV ligger det langt større Håstadvatnet 132 m o.h. I tillegg kommer mindre tjern og vannsig som har gitt rikelig tilgang på ferskvann.
3. Råstofftilgangen er vesentlig for redskapstilvirkningen. Funnene viser at flint, kvarts og kvartsitt er det vanligste råstoff som har vært brukt i tilvirkningen av artefakter. Den lokale bergart er gneis som er lite egnet som råstoff. I løsmassene på platået finnes det imidlertid blokker av kvarts og kvartsitt av samme type bergart som i funnene. I det åpne beltet på VSV-siden av Uransbrekka, hvor flygesanden er borte og sand og grus ligger i dagen, ser en en god del kvartsittblokker. For det meste er disse av gråblå eller grå farge og som oftest noe grovkornet. I dette området er det også funnet en del tilslåtte artefakter av nevnte råstoff. Se side 40.
I funnmaterialet opptrer flere flintknoller som ikke er bearbeidet. De kan tilhøre en naturlig istransportert forekomst i tidligere strandbelte eller de kan være bragt til Uransbrekka av mennesker.

Sentralt i bildet, der pila peker, er en jordfast blokk av blå-grå kvartsitt, egnet som redskapsråstoff. Beliggende i området ved VSV-enden av F₁-sjakta.

4. Hovedutgravingsfeltet "Knatten" ligger inntil et lite parti fast fjell som stikker opp i dagen. Partiet har samme strøk- og fallretning som bergarten omkring og er derfor sannsynligvis en del av berggrunnen som stikker opp i dagen.
Selv om dette området i dag er fuktig og dårlig drenert, er det rimelig å anta at det har vært tørt tidligere på grunn av det lett drenerte jordsmonn på platået.
5. Ettersom mye av Uransbrekkas overflate er dagflate, har en hatt gode muligheter for å observere hvordan funn av artefakter grupperer seg i overflaten. Et absolutt inntrykk er at artefaktene opptrer i konsentrasjoner slik som vi har sett at de gjorde over noen få m² ved utgravningene.

5. ANALYSE AV LOKALITETEN

5.1. Analyse av tilslåtte artefakter

Det er foretatt en funnopptelling for samtlige artefakter som hittil er funnet på Uransbrekka. Jfr. kap. 7. I opptellingen har en klassifisert de enkelte artefaktgrupper etter morfologiske trekk. En har i denne presentasjonen av materialet lagt vekt på tilslåtte hovedkategorier samt råstoffvalg. I hovedsak har en prøvd å følge klassifiseringsforslagene fra 1975 og 1976 (S.Andersson, C. Cullberg, K.Rex och J.Wigforss 1975; K.Helskog, S.In-drelid og E.Mikkelsen 1976). Dette har ikke alltid lyktes, av flere grunner. Ett problem her er at en del av materialet er ildpåvirket. Tilslåtte artefakter med ildpåvirking som ikke kommer inn under andre klassifiseringskategorier, er her talt opp som avslag. En annen grunn til usikkerhet er forholdet mellom retusj som er framkommet ved en tildanningsprosess og sliteretusj som er dannet ved bruk. Analyse av bruksspor er ikke foretatt. Flekker og flekkelignende avslag er i opptellingen slått sammen i én kategori: Flekker. Det samme gjelder for Mikroflekker. Det er i opptellingen ikke gjort forskjell på fragmenter av artefakter og hele slike i tilfeller en kan se hvilken kategori de tilhører.

I hovedsak er det to teknikker som er brukt for å få fram redskapstypene: Tilhugging og retusjering av flekker og avslag.

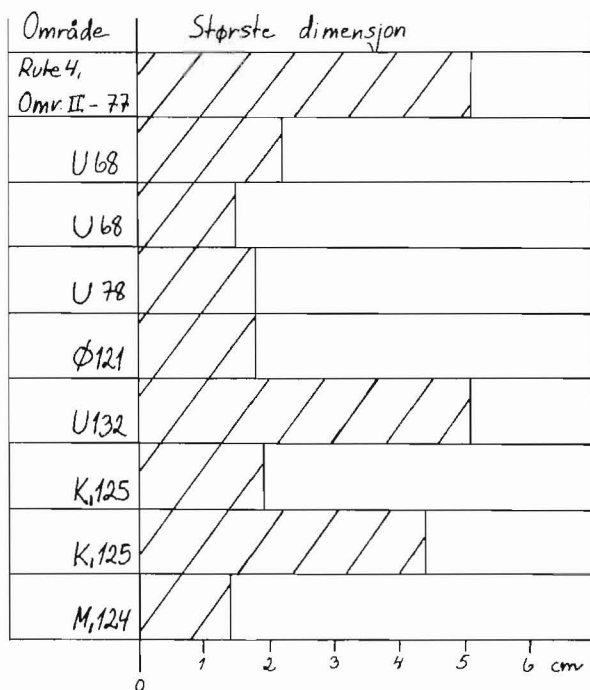
For de funn som ad en noe subjektiv vei lar seg klassifisere som redskaps-typer i funksjonell henseende, er det utarbeidet en egen liste. Denne er på ingen måte fullstendig, da det i tillegg foreligger en rekke retusjerte artefakter, vesentlig avslag, hvor tradisjonelle redskapskriteria ikke passer.

De råstoffer som er brukt til redskaper på Uransbrekka er følgende:

1. Flint
2. Kvartsitt
3. Kvarts
4. Ukjent bergart.

Under 3. går da også varianten bergkrystall. Antall enheter av de enkelte råstoffer grupperer seg i den ovenfor nevnte rekkefølge med flint som oftest forekommende. I hovedsak er det daniénflint som opptrer i flere varianter fra meget grovkornet til finkornet, matt flint. Den mørke, glatte flinten, senonflint, og lignende toppkvaliteter fins imidlertid også. Ved observasjon er slike kvaliteter utskilt fra det øvrige materialet og forefinnes i minst 110 enheter bare innen området Knatten. Se side 23.

Kvartsitten forekommer i flere kvaliteter, fra den meget finkornede til en ganske grov. Den sistnevnte er den vanligste. Denne som regel mørke, gråblå kvartsitten fins lokalt i morenemassen på Uransbrekka. Se side 32 og 40. Flintknoller og råflint for øvrig fins det lite av på stedet. Kun 9 enheter er notert herfra av knoller og vannrullede flintstykker i utgravd areal. Størrelsen på disse varierer fra 5,1 - 1,4 cm i største dimensjon.

Størrelse på råflinten fra utgravd areal på Uransbrekka.

Dette vil da si at de alle er i minste laget til å kunne brukes som råstoff for redskaper. Størrelsen indikerer også at den råflinten er transportert til Uransbrekka med isen og ikke med mennesker. Denne råflinten er da resten som er blitt igjen på stedet, etter at en plukket ut de større og brukbare stykkene. Etter som denne resten er så lite omfattende, er det all grunn til å tro at svært lite opprinnelig har blitt deponert her. Sannsynligvis har Uransbrekka hatt mindre mottak av flint transportert med isfjell da fjellområdene fra Oksbåsheia til Mårvikheia i SV har utgjort et effektivt stengsel.

Kvartsen er dårlig representert og opptrer som regel i to kvaliteter: Melkekvarter og bergkrystall. En god del av førstnevnte kvalitet er av en slik beskaffenhet at avfallet her er usikkert mht om det er tilslått av mennesker, eller er blitt til på annet vis. Bergkrystall-avfallet er det derimot ingen problemer med å se er tilslått.

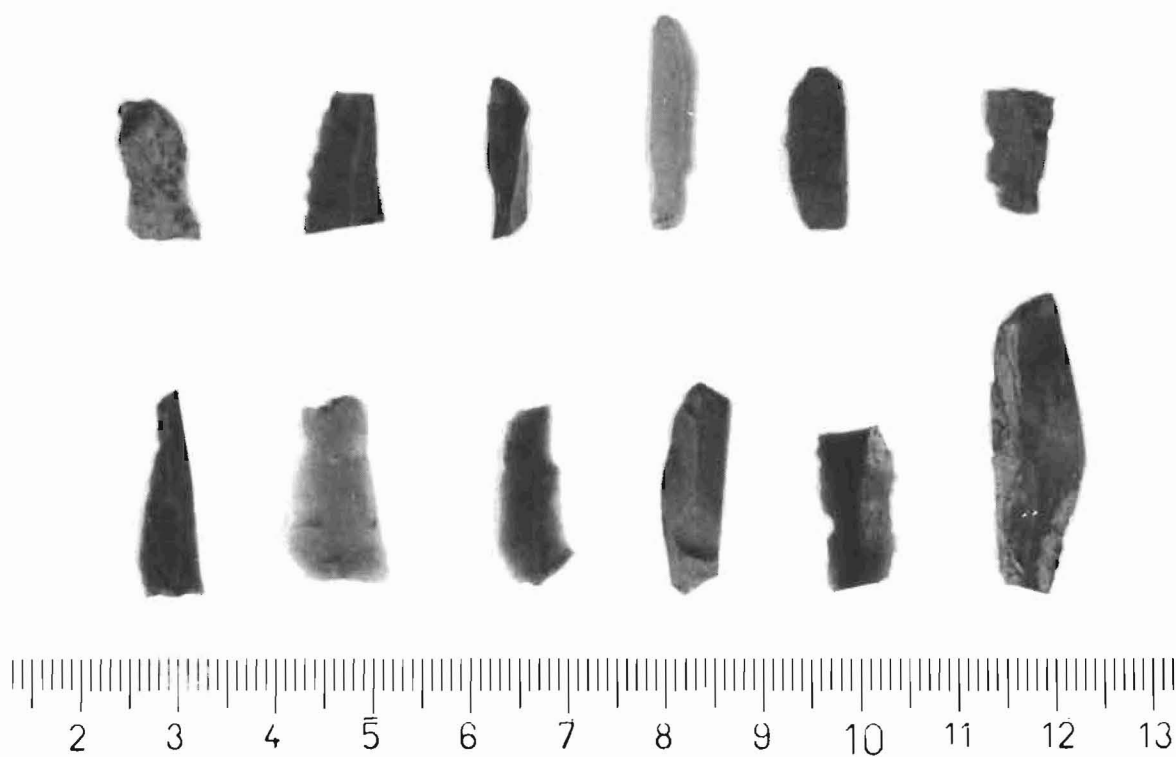
Noen få antatte avslag av ukjent bergart foreligger.

Et utvalg flekkelignende avslag. Flint.

Et utvalg flintkjerter av forskjellige typer.

Et utvalg mikroflekker/mikroflekkelignende avslag.

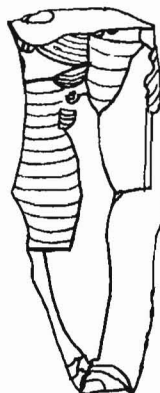
Det totale funninnhold i rute U-124.

T 20075. Funn nr. 8.
Flintavslag med retusj
(Skraper?)

T 20075.
Flintavslag med
retusj.

T 20075. Rute H, 124.
Kjerne med 1 platt-
form, flint.

T 20075. Rute Y, 102.
Ryggflekke, flint

T 20075
Funn nr. 11.
Flintavslag
med retusj
(Skraper?)

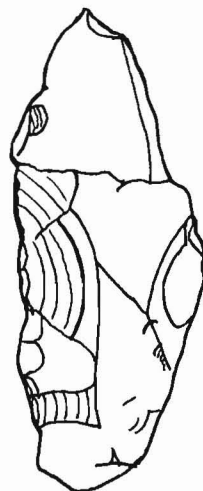
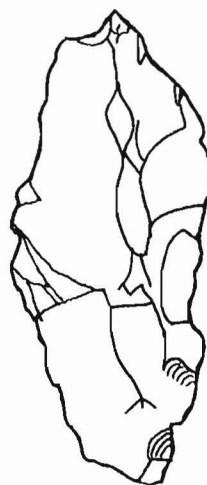
T 20075.
Funn nr. 6.
Flintavslag
med retusj
(Skraper?)

T 20075.
Funn nr. 9.
Flintavslag
med retusj
(Skraper?)

T 20075,
Funn nr. 7.
Flintavslag
med retusj
(Kniv?)

T 6935
Flintkjerne.

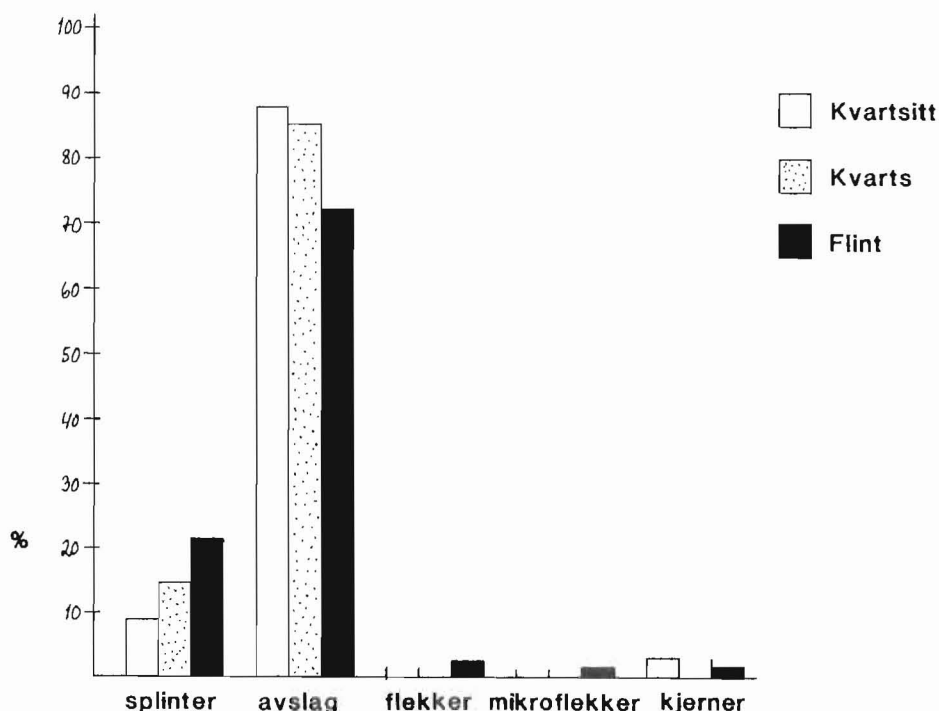
Av de enkelte kategorier redskapsavfall som fins av de forskjellige råstoffer, er det i første rekke flint som er representert. I dette råstoffet fins et relativt bredt spektrum av artefakttyper innen de forskjellige kategorier fra kjerner til splinter. Det dominerende innslag i materialet er avslag med tilfeldig form. Typiske flekker er det ganske få av mens flekkelignende avslag utgjør et markant innslag. Mikroflekker/mikroflekkelignende avslag er det lite av.

Av flintkjernene dominerer de mer tilfeldig tilslåtte fullstendig. Det fins imidlertid noen ganske få med mer regulære former av plattformkjerner og bipolare kjerner.

I kvartsitt foreligger samme avfallskategorier som i flint, men spekteret innen kategoriene er her lite variert. Det er de grove avslagene som dominerer bildet.

Kvarts utgjør i regelen avslag og viser således liten variasjon.

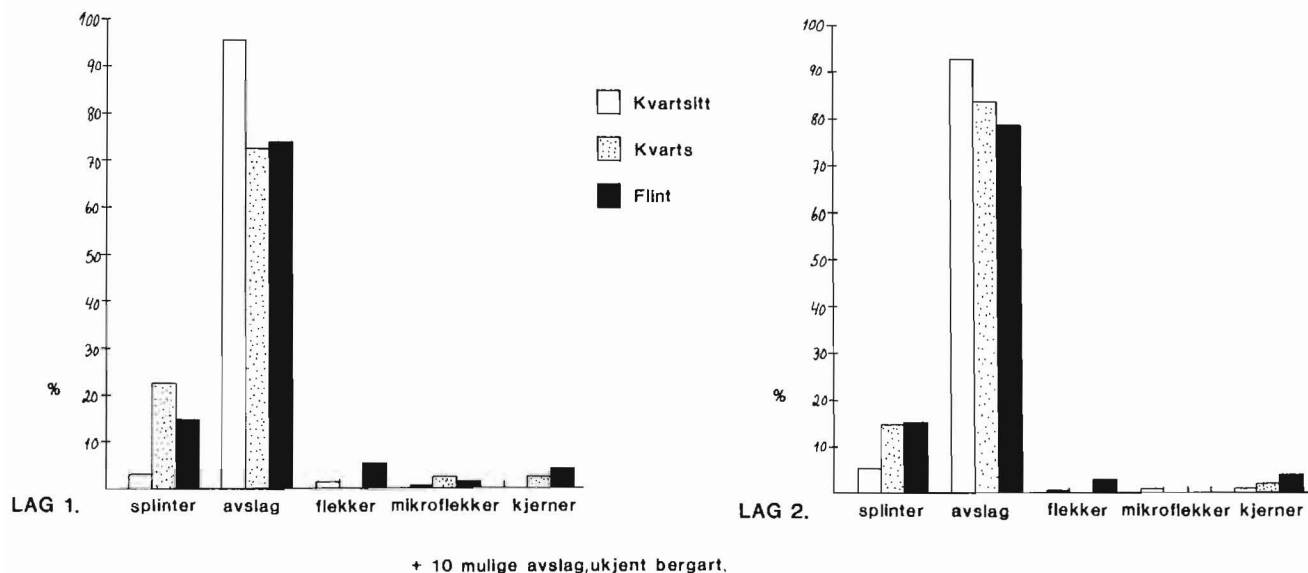
Når det gjelder bruk av råstoffene til erkjennbare redskaper, så synes situasjonen ganske klar: Her dominerer flinten fullstendig. Etter gjennomgangen av det fullstendige materialet fra Uransbrekka sitter en igjen med at alle redskaper, med ett unntak, er laget av flint. Unntaket utgjøres av ei antatt skivepiks av kvartsitt.

Fordeling av avfall i utgravd område utenom Knatten, i % av det samlede antall innen hver råstoffkategori.

Ser en så på de artefaktene som har sekundærtildanning, finner en at denne gruppen er meget heterogen. Sekundærtildanningen sier ofte lite om hvilken funksjon artefaktene kan ha hatt. For Uransbrekkas vedkommende kan en fastslå følgende: Dersom en stiller strenge metodiske krav til vurderingen av de enkelte typer av sekundærtildannede artefakter med hensyn til funksjon, så er det utelukkende pilespissene en kan uttale seg noe sikkert om, samt i ett tilfelle en skraper. En mer inngående vurdering av materialet i redskapssammenheng fordrer en spesialisert analyse av artefaktene mht eksempelvis slitespor.

De øvrige redskapsgrupper kan en bare uttale seg om med store usikkerhetsmarginer. En kan vel gå ut fra som noenlunde sikkert at en god del avslag og flekker med retusj har vært brukt som skrape- og skjæreredskaper. Nå er imidlertid disse retusjerte artefaktene som regel av tilfeldig form. Det er her bare i unntakstilfelle at formen kan gi en noe tegn på funksjon.

Fordeling av avfall i området Knatten, 1 % av det samlede antall innen hver råstoffkategori. (K₁-sjakta og prøvesjakt fra 1977 er unntatt herfra).

Dersom en imidlertid godtar at bestemte morfologiske trekk henspiller på funksjon, vil en ut fra tradisjonell (og subjektiv) bedømmelse kunne sette opp en liste over redskaper fra Uransbrekka:

1. Et større antall skrapere, hvorav 15 er tatt med på funnlista. Av skrapere med noenlunde bestemt form (som kan henføres til en type) fins 3. Av sikre skrapere fins utelukkende 1: En avslagsskraper med konveks retusj.
2. 8 pilespisser i flint, hvorav tangepilen med skjev egg dominerer (enegget pil).
3. 4 flintkniver, hvorav 1 kombinert med endeskraper.
4. 2 stikler.
5. 2 skiveøkser. 1 av flint og 1 av kvartsitt.
6. 1 kjerneøks av flint.
7. 3 mikrolitter, herav én trapesformet, én lansettformet og én rombisk.
8. 2 borespisser av flint.

Kristen Møllarhus har gått gjennom de funna som forelå fra Uran i 1968. (Møllarhus 1977:8, 89, 90 og pl. 24). Av redskaper fant han: 1 kjerneøks, 1 skiveøks, 2 piler, 1 lansettmikrolitt, 6 skrapere og 1 kniv. Dette svarer i grove trekk med klassifiseringen av de tidligere innkomne funn i det foreliggende arbeid. Forskjellene i bedømmelse av materialet beror fremst på definisjonsforskjeller.

Til slutt skal nevnes at en god del av artefaktene er skjørbrent. Av flintartefaktene er det også, som nevnt, noen få som synes tydelig vannrullet/sandslipt.

Av råstoffene brukt på stedet forekommer en middels kornet kvartsitt lokalt i morenemassen på Uransbrekka. Som nevnt tidligere må en også regne med en liten forekomst av strandflint her. Om de andre råstoffene kan en ikke si noe om forekomsten lokalt.

Særlig når det gjelder kvartsitten, er det tydelig at en har slått av mange av avslagene vi finner i nærheten av hverandre fra en og samme kjerne. Rute G₁ 122 ga t.eks. 16 kvartsittavslag antatt tilhørende samme kjerne innen et areal av ca. 3 dm², se side 49. Over de 12 rutene N₁125-130, M₁127-131 og L₁130, ble det funnet avslag av samme type grovkornete, mørk grå kvartsitt og av disse inneholdt rute N₁ 130 kjernen hvor avslagene var kommet fra. På side 18 og 23 vises den aktuelle fordeling av slåtte steinarterefakter innen det utgravde areal på Uransbrekka. Som en tidligere, i registreringsfasen, har hatt inntrykk av, synes funnmengden å variere sterkt, med tilløp til mindre og større konsentrasjoner, jfr. side 10. Mindre konsentrasjoner har en i området ved rutene U 68, U 96, U 98, U 104 og U 132.

Funnkonsentrasjon rett under torvlaget i rute G₁-122. Sett ovenfra ØNØ.

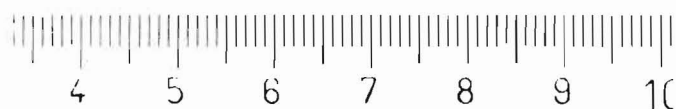
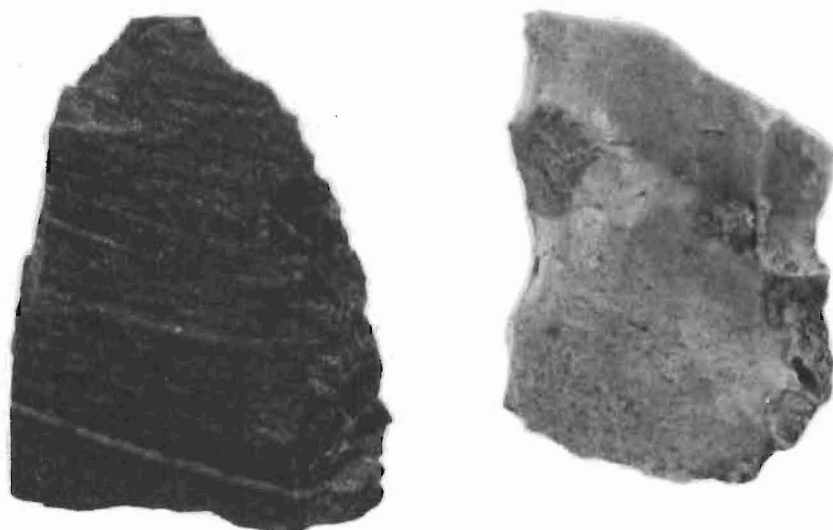
Større konsentrasjoner har en i områdene ved rutene U 60, U 90, U 124, Y₁104 og Æ₁₁132. Den relativt store flintmengden i rute U124 (se side 44) synes t.eks. å stamme fra noen ytterst få kjerner, hvor alle kategorier redskapsavfall stammer fra samme kjerne.

Ser en først på søkesjaktene, finner en at funn av sekundærtildannede artefakter tillagt funksjon grupperer seg om de ovennevnte områder med større funnkonsentrasjoner. Dette synes helt markant. Alle disse funna er av flint og funnkonsentrasjonene de grupperer seg om er også i det aller vesentligste bestående av flintavfall. Det er videre utelukkende to typer artefakter med sekundærtildanning som opptrer her: Spisser og retusjerte avslag. Se side 18.

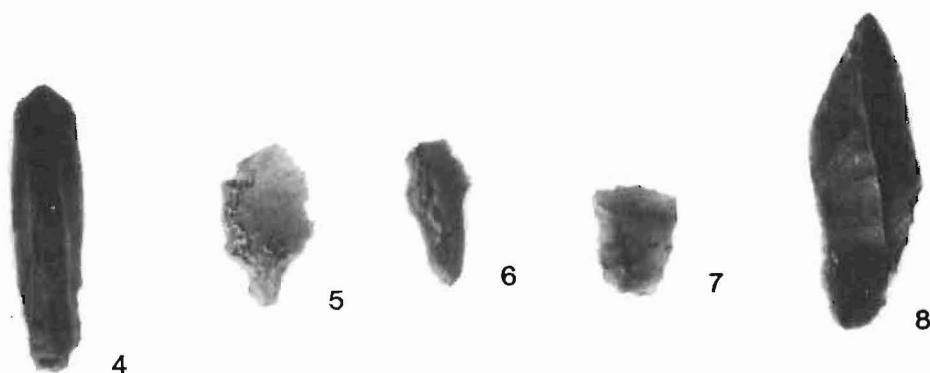
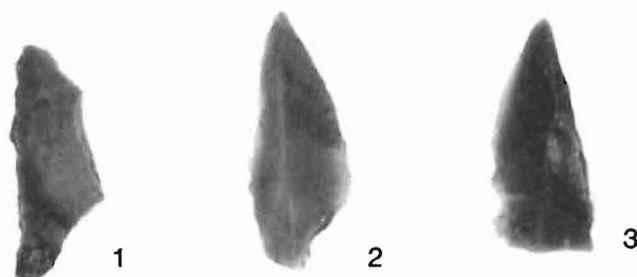
For område "Knatten" synes funnfordelingen å vise en parallell til det søkesjaktene kan oppvise, og det er dermed grunn til å tro at et representativt område her er utgravd over større flate. Ser en på figuren side 23 er fordelingen av sekundærtildannede artefakter med tillagt funksjon slående. Alle disse, i alt 8, er fordelt over et areal av høyst 5 m² av de i alt 77 utgravde. Videre synes dette funnarealet å være praktisk talt sammenhengende: Det er ikke større hopp mellom de enkelte funn enn ca. 1 m.

Det annet slående trekk er at denne konsentrasjonen av funn ligger rundt og inntil den største konsentrasjonen av flintavslag.

For øvrig vil en se at både flint og kvarts/kvartsitt opptrer i konsentrasjoner med jevne mellomrom, på samme vis som prøvesjaktene synes å oppvise. I område Knatten ser en at det fins konsentrasjoner av artefakter av kvarts/kvartsitt over tre områder i nærheten av hverandre.

To skiveøkser. T.v. av kvartsitt, t.h. av flint.

Spisser, samt en mikrolitt. Flint. 1: Eneget pil. 2: Eneget pil. 3: Retusjert spiss. 4: Tangepil. 5: Tangepil. 6: Tangepil. 7: Tverrpil? 8: Rombisk mikrolitt. (4-6 kan ellers være borespisser.)

Tre retusjerte flintartefakter med konveks retusj (skrapere).

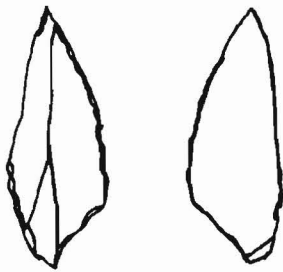

To mulige stikler. Flint.

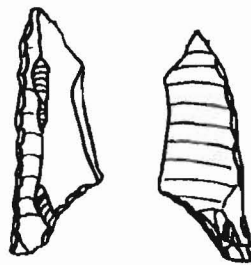

Tre flintkniver, hvorav den nederste er usikker. Den øverste har konkav retusj i venstre ende.

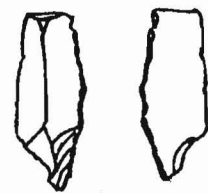

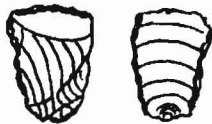
T 1569
Eneget pil² flint

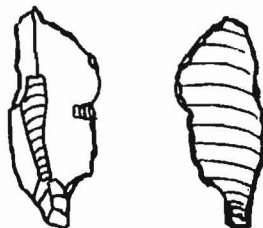
T 1569
Eneget pil, flint

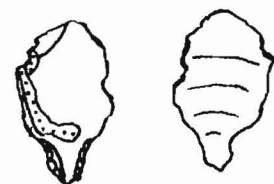
T 1569
Tangepil

T 1569
Tverrpil, flint

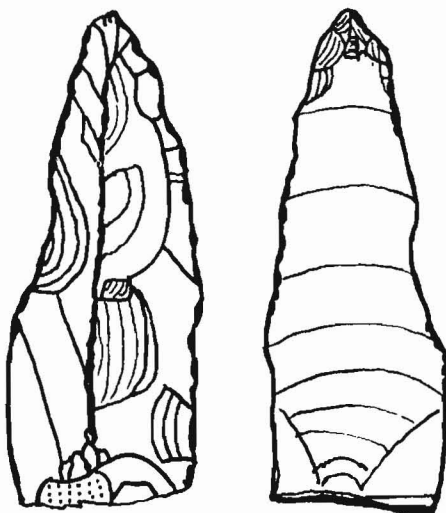
T 1569
Tangepil, flint

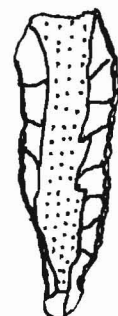
T 20075, Funn nr. 1
Tangepil, flint

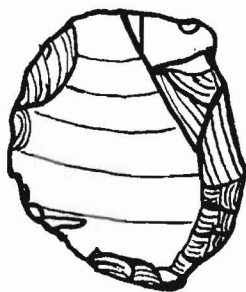
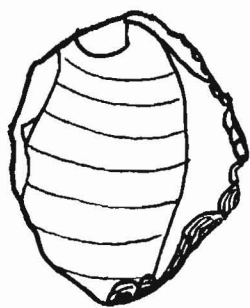
T 20075
Funn nr. 10
Kantstikkel ?, flint

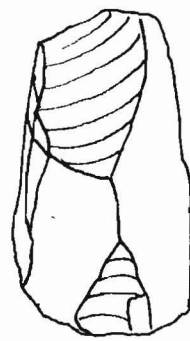
T 6935
Flintspiss med retusj

T 20075
Funn nr. 5
Flintspiss med
retusj. (Bor?)

T 20075. Funn nr. 15.
Flintavslag med retusj (Skraper?)

T 20075. Funn nr. 4.
Flintkjerne med avspaltinger
(Skraper)

Når det gjelder den konkrete råstoffordeling innen område "Knatten", synes ett forhold aktuelt å peke på: I enkelte områder synes flint å komme mer markert inn i lag 2. Samtidig øker også kvarts-/kvartsitten en del i lag 2. Dette kan være en indikasjon på noe forskjellig råstoffbruk til ulike tider og dermed også en indikasjon på flere besøk på lokaliteten over tid. Mest sannsynlig er det vel likevel at mye av forskjellene må skyldes frostsprengings-fenomenet i jordoverflata.

Figuren side 23 viser for øvrig at heller ikke kvalitetsforskjell i flinten skiller seg ut som noe distinkt. Der det opptre flint er som regel også en viss liten prosentdel av høykvalitets-flint.

De enkelte konsentrasjoner av råstoffer synes tydelig å vise at en har slått til artefakter innen svært avgrensede områder, da en har tydelige soner med lav funnfrekvens mellom konsentrasjonene.

5.2. B e l i g g e n h e t i r e l a s j o n t i l o m g i v e l s e n e

Uransbrekka-lokalitetens lokale beliggenhet er i sammenligning med andre tilsvarende lokaliteter typisk og strategisk. Ut fra kartet med 80 m's koten inntegnet, peker Uransbrekka seg nesten ut som predestinert for en tidlig-mesolittisk lokalitet, se side 8.

Et lignende område fins ca. 1 km ØSØ for Uransbrekka mellom Austvikvatnet og Austvika. Registrering ble foretatt her mens undersøkelsene pågikk uten at en fant noen spor. Terrenget her er for øvrig nokså storsteinet. Selve det område hvor en finner redskaper og avfall på Uransbrekka er meget stort uansett hvilke lokaliteter fra samme tidsepoke en sammenligner

med. Det må i alt være et areal på minst 100 x 220 m som stedet omfatter i overflaten, som er horisontal eller svakt skrånende. Et noe merkelig forhold er det at det ikke ble funnet tilslåtte artefakter SØ for veien over Uransbrekka. Her tok en nemlig en rekke prøvestikk og hadde en stor torvavdekket flate i forbindelse med grustaket som ble sjekket. Det ble for øvrig også lett relativt grundig gjennom de oppkastede torv-/jordmasser herfra, alt med negativt resultat.

I dybden går lokaliteten ned til ca. 0,5 m, og den er innen dette vertikale område ikke påvist å ha noen stratigrafi eller konstruksjonsspor. Oppdeling av utgravingen i to lag synes ikke å gi særlig påvisbare forskjeller, jfr. side 23. Sannsynligvis må en del artefakter i de øvre lag være løftet hit ved frostsprenging.

Konserveringstilstanden er som ved storparten av slike åpne lokaliteter. Den er dårlig og først og fremst må dette skyldes den åpne beliggenhet og erosjon av flere slag.

Stedet er værhardt på grunn av sin åpenhet og dette må ha vært tilfelle til alle tider. Noe lé fins først om en trekker vekk fra den sentrale del av området og inn mot fjellknausene omkring, først og fremst V for veien. Dette området må i alle tilfelle generelt ha gitt noe bedre ly enn området Ø for veien og særlig når det gjelder vind fra V.

5.3. H y p o t e t i s k u t n y t t b a r e r e s s u r s e r v e d U r a n s b r e k k a

Ressursene ved Uransbrekka kan deles i:

1. Råstoffer til redskaper.
2. Fiske/sjøfangst med utgangspunkt herfra.
3. Trekk av landdyr over brekka.
4. Fuglefjell.
5. Ferskvann i nærheten.

Av disse er det strengt tatt bare nr. 1 som kan etterspores arkeologisk. De andre 4 innebærer imidlertid potensialer som kan ha vært brukt mens menneskene hadde tilhold her.

5.4. D a t e r i n g

Datering av lokalitetens brukstid kan skje ut fra typologiske betraktninger omkring artefaktinnholdet og ved hjelp av en strandforskyvningskurve. Det framkom under utgravingen ikke materiale (trekull) i slik mengde eller slik kontekst at det var egnet til ^{14}C datering. Ingen av dateringsmetodene gir noen nøyaktig datering. Samlet gir de imidlertid en klar antydning om hvor i tid lokaliteten skal plasseres. Dersom vi ser på strandforskyvingen først, kan vi relatere Uransbrekka til en strandforskyvningskurve for Nærøy, utarbeidet av H. Ramfjord (Ramfjord 1982:202). Dersom vi regner at Uransbrekka minst bør være relatert til strandlinjer som ligger 70-80 m o.h., vil vi se at disse høydene er datert til 8700-8900 B.P. i Nærøy. Dette bør da være verdier omtrentlig like eller litt større enn samme verdier for strandlinjer 70-80 m o.h. på Uransbrekka. Disse strandlinjedateringene vil i ethvert fall bare kunne antyde de eldste dateringer for opphold her.

Ser en på artefaktilfanget, synes det å ha alle de klassiske tidligmesolitiske ledeformene til stede. Særlig må her framheves den ene skiveøkse, kjerneøkse og de eneggede spissene. Vurderer en strandlinjedateringene og de typologiske dateringene under ett, er det sannsynlig at vi må se strandlinjedateringene som en sterk støtte for de øvrige. Passasjevirkningen og det strategiske ved Uransbrekka-lokaliteten må først og fremst ha eksistert mens området her var relativt smalt, og da bør de aktuelle strandlinjer ligge i det område som tidligere er nevnt.

Konklusjonen må derfor bli at Uransbrekka bør ha vært i bruk allerede før 7000 f.Kr. ut fra en kalibrert datering, men at det er muligheter for at brukstiden kan strekke seg noe opp i 7. årtusen f. Kr. Det markante innholdet av flint av høy kvalitet og omfanget av kvartsittartefakter kan kanskje trekke dateringene noe oppover. Begge de sistnevnte kategorier synes å forekomme mer unntaksvis på de tidligste lokaliteter innen flintplasstradisjonen, men er oftere representert på senere stadier.

Problemene med å skille ut kronologiske sekvenser eller faser i et slikt materiale som på Uransbrekka, er velkjente (jfr. t.eks. Mikkelsen 1979). Sannsynligvis er de høyestliggende og sentrale områdene på stedet brukt mest intenst, og her har vi da fått den største akkumulasjon av artefakter.

6. KONKLUSJONER

6.1. Fangststed

Uransbrekkas mest spesifikke virkning landskapsmessig er den åpenbare passasjevirkningen mellom to fjorder og to fjellområder. Denne virkningen må ha vært avgjørende for dens plass som forhistorisk lokalitet.

Tradisjonelt blir kystnære lokaliteter med beliggenhet som Uransbrekka vanligvis tolket som oppholdssteder i forbindelse med sjøfangst og fiske i nærheten. En slik tolking skulle også kunne passe på Uransbrekka, og en skulle da kunne utnytte de hypotetiske ressurser 1, 3, 4 og 5, nevnt i kap. 5.3.

En kan ha benyttet seg av en marin ressurstilgang selv om fjordområdene på begge sider av Uransbrekka ikke synes spesielt gunstig for dette. Begge fjordene er i dag relativt dype med lite grunnhav annet enn langs strendene. Dette forholdet må ha vært ennå mer utpreget da vannet sto 80 m høyere, og en får da i tillegg svært liten skjærgård. Jfr. side 8.

Ut fra topografiske betraktninger blir det først utenfor Ramfjellet, i området mellom begge fjordmunningene, at en har hatt noe særlig grunt hav med bedre betingelser for fiske og sannsynligvis også for fangst av sjøpattedyr.

I tillegg til dette tradisjonelle syn, når det gjelder tolking av Uransbrekka-lokaliteten, vil vi også prøve å anlegge en annen tolking av stedet med basis i utnytting av landfauna.

Sett i relasjon til kystnære tidligmesolittiske lokaliteter synes Uransbrekka å avvike betydelig fra det vanlige boplassbegrepet innen flintplasstradisjonen. Dette kan da underbygge en alternativ tolking av stedet:

1. Lokalitetens spesielle beliggenhet på et smalt eid mellom fastlandet og ei halvøy utenfor. Et evt. trekk av landdyr utover på halvøya og tilbake igjen må uten tvil ha gått over eidet her.

Fra Uransbrekka er det muntlig tradisjon om dyretrekk fra gammel tid over platået her. Tamrein har opptil våre dager trukket over brekka og som et kuriosum kan nevnes at vi fikk dette demonstrert under selve utgravingen, da en tamreinsbukk gikk over Uransbrekka fra NV.

Et villreintrekk som utgangspunkt for opphold her, blir rent hypotetisk, men synes ikke mindre sannsynlig enn stedet som utgangspunkt for fiske og sjøfangst, som også blir rent hypotetisk. At det har vært villrein i området i det aktuelle tidsrom, er meget sannsynlig, da de botaniske betingelser for mat bør ha vært til stede. Dersom så er tilfelle, ville reinen trolig gått over passpunktet Uransbrekka på sin vandring.

2. Lokalitetens åpenbare mangel på konstruksjoner som tyder på bo-funksjon: Først og fremst ildsteder, men også spor etter lékonstruksjoner. Såvidt mye av området som er utgravd samt det faktum at en stor del av området ligger åpent til for observasjon uten vegetasjon, særlig på VSV-siden av brekka, skulle tilsi at dersom slike konstruksjoner fantes skulle en kunne finne indikasjoner på disse. Området her er ekstremt åpent mot været og dette bør gi negative indikasjoner mht boforhold.

Trekull i jordsmonnet, samt skjørbrent flint i relevant sjikt i jorda kan likevel indikere at en har gjort opp ild her, men en slik aktivitet må etter funna å dømme ha hatt ytterst liten omfatning. Det ble t.eks. praktisk talt ikke observert skjørbrent stein her.

3. Ved sin omfattende størrelse ligner ikke Uransbrekka noen av de kjente og undersøkte Fosnalokalitetene. Innenfor dette store arealet fins for øvrig artefaktene spredt utover slik at funnfrekvensen blir særlig lav. Lav redskapsfrekvens er også et av kjennetegnene på mesolittiske høyfjellslokalteter og kan støtte teorien om opphold på grunn av jakt. Ser vi på de geografisk nærmeste fagmessig utgravde tidligmesolittiske lokaliteter N og S for Uransbrekka, synes de å oppvise helt andre og større funnfrekvenser.
4. Den spesielle funnfordelingen som forekommer tyder på en ekstensiv bruk av området og her kommer da også inn forholdet til Uransbrekka som kilde for råmateriale. En sekundær funksjon av stedet er da med stor sannsynlighet at en her har hatt en råstoffkilde av kvarts/kvartsitt i morenen. Både forekomsten av råstoffet samt den spesielle funnfordelingen som synes å vise at en her har slått til redskaper på stedet der en fant råstoffet, tyder på denne sekundære funksjonen. Når en sammenligner det lave antall flintknoller fra Uransbrekka med områder lenger sør, t.eks. på Nordmøre, synes det klart at flintressursene bør ha vært små på selve stedet. De fire knollene som ble funnet sentralt i område "Knatten", kan indikere en flintdeponering fra isfjell her da de synes for små til å bli oppfattet som del av flintforråd.

Redskaper av den grove kvartsitten med finere bearbeiding er ikke funnet. Det kan indikere at en her fortrinnsvis har brukt grove avslag til redskapsformål, kanskje flåing av dyr og skraping av huder. Det synes åpenbart at det ikke er kvartsittkjernene som evt. er preparert og brukt som redskaper ut fra deres form, mens derimot avslag som har noe "ullen" retusj langs kanten, kan være brukt.

I det hele kan redskapsforrådet på Uransbrekka mer sees i relasjon til felling og flåing av dyr enn på konservering av skinn og andre arbeider. En må gå ut fra at i det samme dyret var felt, så meldte problemet seg med å få flådd av skinnet og renskrapet det. Umiddelbart trengte en et flå- og skraperedskap. Dette kunne en forarbeide på stedet av t.eks. en kvartsittknoll og for øvrig også bruke skarpe flintavslag. Av kvartsitt kunne en da lage skiveformede flå- og skraperedskaper som kunne kastes etter bruk. Det vi i dag kan finne igjen etter en slik virksomhet vil være noen av de mange grove avslag som stammer fra samme kjerne og som ligger konsentrert over små areal. Innenfor området "Knatten" har vi minst tre "knakkesteder" for kvartsitt og to for flint (se side 23). Område 1 på side 10 samt minst seks områder innen det øvrige utgravde areal, må ha vært slike "knakkesteder", jfr. side 18.

5. Ut fra våre problemstillinger var det naturlig å se på de tre gropene på Uransbrekka i lys av stedet som et fangststed, som bogasteller (skjulested), fangstgroper eller i forbindelse med feller. Mulighetene for at så er tilfelle synes imidlertid små, selv om de ikke kan utelukkes. De forhøyningene som Lossius nevner (se s. 4), ligger på rekke tvers over Uransbrekka og kan ha vært del av noen form for stengsel her. Opplysningene er imidlertid så sparsomme, at en videre tolking er vanskelig.

6.2. M o d e l l e r f o r j a k t p å U r a n s b r e k k a

Hvilke modeller for Uransbrekka som fangststed kan være forenlig med det arkeologiske materialet?

Med de relativt få artefakter som synes å være etterlatt ved korte besøk på Uransbrekka, er det naturlig å se stedet som et oppholdssted ut fra sesongbetont jakt og fangst.

Forfølger vi teorien om at dette kan ha vært et fangststed, må en her ha hatt kortvarige opphold mens sjøfangst pågikk, eller reinen trakk forbi på inn- eller utovertur. Området på halvøya på utsida av Uransbrekka får ved ca. 70-80 m høyere vannstand, et areal på ca. 5 km² hvorav mye utgjøres av fjell (se side 8). Noe stort belteareal her ute blir det da ikke snakk om, og størrelsen på den reinressursen som det her er tale om, burde da bli deretter.

Det er da trolig at Uransbrekka er en sesongstasjon i en kystsyklus hvor en evt. hovedboplass ligger et annet sted på kysten, kanskje med en klarere marin orientering ut mot ytterkyst og gruntvannsområder. En kan da tidvis ha tatt turen inn Bølefjorden til Uransbrekka for jakt på landdyr med de fordeler det innebar for pelsverk og variasjon i kosten. Det er da trolig at Uransbrekka passer inn i en slik modell, som er forenlig med det foreliggende materiale. Flere modeller kan imidlertid komme på tale som varianter av denne, som er nevnt. Det er da nærliggende å tro at modeller for bruk av Uransbrekka-lokaliteten har affinitet til en vanlig struktur i et jeger-/ samlersamfunn som ser slik ut (Mikkelsen 1978:80b): En permanent hovedboplass ligger mellom forskjellige økologiske soner, og beboerne er slik i stand til å utnytte to eller flere biotoper ved å sende ut små grupper i kortere perioder.

Uransbrekka kommer da til å bestå av akkumulasjonen fra mange besøk av slike grupper.

Ut fra de topografiske forhold synes det å kunne ligge til rette både for aktiv og passiv jakt, eller en kombinasjon av disse. Ettersom vi ikke har kunnet påvise sikre indikasjoner på at passiv jakt kan ha forekommet, gjenstår de aktive jaktmuligheter.

Til forskjellige tider og i forskjellige områder er villrein blitt fanget på et utall måter, noen svært enkle, andre ytterst raffinerte. Arthur E. Spiess (1979) har gitt et oversyn over slike jaktteknikker (:104ff). Det kan dreie seg om alt fra drivfangst av store reinflokker, hvor mange personer er involvert, til den enslige bueskytter. Hans eksempler er hentet fra naturfolk, fra eskimoer, indianere mv. i den nye verden, men også samenes fangstmetoder er tatt med.

Det er mange forskjellige metoder: bruk av pil og bue, ledegjerder og fangstgroper, snarer, ihjelstikking med spyd fra båt i vannet, bruk av hund og lokkerein osv.

Vi må i denne omgang nøye oss med hypotesen at rein kan være blitt skutt med pil og bue på Uransbrekka etter det som kan være forenlig med det arkeologiske materialet (pilesplissene). Det øvrige materiale viser oss en større ansamling av mulige redskaper som kanskje skal tolkes mest i retning av flåredskaper.

Modell 1, jakt på land: Villreinen trekker over brekka, jegeren ligger skjult i fordypninger i terrenget eller bak små forhøyninger. Ved passer-
ing skytes reinen med pil og bue.

Modell 2, jakt på sjøen: Villreinen trekker over brekka. Ved hjelp av stengsler eller oppsatte påler med skremsler ledes reinen ned til vannet. Jegerne venter utpå i båt. På land springer vakter opp og skremmer reinen så den legger på sjøen. Deretter blir de svømmende dyra tatt med spyd eller pil og bue.

Størst utbytte fikk en sikkert ved den sistnevnte metoden. En må regne det for sikkert at båten har vært i bruk også til å transportere dyret til et mer permanent oppholdssted.

For begge modellene gjelder at en har flådd dyra på Uransbrekka med redskaper som en hadde med seg eller laget på stedet.

Trekket over stedet har pågått kun i meget kort tid, slik at det ikke var nødvendig å slå seg til her. Kanskje har en i mange tilfelle ikke en gang behøvd å overnatte i forbindelse med utnytting av denne ressursen som i heldige tilfeller kunne gi meget godt resultat.

Som redskaper brukbare til skraping av skinn, kan vi fra Uransbrekka notere en rekke avslag som har en retusj som er såvidt regelmessig at det kvalifiserer til den funksjonelle betegnelsen "skraper". Ved enkelte skrapeoperasjoner har en utvilsomt brukt også uretusjerte avslag av tjenlig form og størrelse. Dette er ofte observert i resente samfunn på et steinalderstadium. (Jfr. t.eks. Strathern 1970:316 og Gould, Koster og Sonzt 1971:163). Karakteristisk for disse artefaktene er at de i alminnelighet er uten skaft, brukt slik de foreligger.

Fra de få undersøkte resente grupper som har hatt steinteknologi er det også kjent bruk av retusjerte artefakter, ofte mindre enn de uten retusj og alltid skjeftet. Kjel Knutsson mener at skrapere med jevnt konveks egg har såvidt spesielle egenskaper at de neppe kan ha vært anvendt til annet enn fettskraping. Eskimoene skrapet skinnene for fett ute på jaktplassene før skinnene ble tørket og ble lagt unna til caribou-jakta var over. Dette fordi det er uendelig mye lettere å skrape bort fett og kjøttremser mens skinnene er ferske (1978:56).

Knutsson har gjort et forsøk på en etno-arkeologisk undersøkelse av hvordan skrapere har vært brukt hos eskimoer. (Knutsson 1978:25ff). Prosessen foregikk i fire deler, hvor skraperne i hver av disse oppviste funksjonelle forskjeller. Skraping av caribou-skinns foregikk slik:

1. Fettskraping. Skraperen skjærer bort fett, kjøttremser m.v. fra skinnet. En smal, skarp og rett eller konveks meiselegg er brukt.
2. Mykskraping. Det tørkede skinnet skrapes for å ødelegge og strekke fiberstrukturen som gjør skinnet mykt. Bred, butt, rett eller konveks egg.
3. Tynnskraping. Skinnets underhud skrapes bort, hvilket gjør at skinnet blir svært mykt. En skarp konveks hulegg brukes.
4. Avhåring. På pelssiden fjernes håret ved hjelp av en bred, kvass rett egg.

Det er i første rekke punkt 1: Fettskraping som vi kan regne med har skjedd på stedet på Uransbrekka.

Om en forsøker å rekonstruere hva som i all hovedsak bør ha skjedd under og rett etter jakt på stedet, kan en gjøre dette slik, på en litt fantasifull måte:

Reinen trekker over Uransbrekka. Veidemannen legger pila til bue-strengen og slipper den. Pilas flintspiss borer seg inn i dyret, og det faller. Jegeren springer bort til dyret og drar fram en sylskarp flintflekke fra en skinnpose. Med denne kapper kan dyrets pulsåre og tapper det for blod. Deretter går han straks i gang med å flå dyret. Til dette trenger han i første rekke en skarp flintegg. Med denne lille flintkniven skjærer han løs skinnet fra resten av kroppen. Han skjærer så løs deler av kjøttet. Dette holder han på med til eggen er blitt sløv. Da finner han fram en ny forarbeidet og sylskarp flintegg.

Han går kort tid etter videre med å tilberede skinnet. Først må han skrape fettrestene av. Han har med seg noen forarbeidete flintskrapere, men disse venter han med å bruke til i annen omgang. Først leter han seg ut noen kvartsittsteiner i stranda og slår til noen grove kvartsittskiver. Disse gjør grovarbeidet med å få fettrestene fjernet fra skinnet. Deretter går han over til flintskraperne som tar siste rest av fett.

Et slikt eksempel er nyttig da det gir kjøtt og blod til en modell og samtidig drar fram og belyser konsekvenser av handlinger som en forutsetter kan avspeile seg i det arkeologiske materialet.

6.3. Sammenlikning med andre tidligmesolittiske lokaliteter

Vi finner som kjent Fosna-kulturen eller flintplass-tradisjonen som er dens nye navn i bestemte deler av Norge. Det gjelder omkring Oslofjorden, i områder ved Bergen, på kysten av Møre og Trøndelag og i sørlige del av Nordland. Vi kan for ordens skyld også tilføye Fosna-funna fra Sør-Norges høyfjell (Hagen 1967), samt mulige spredte funn fra senere år fra Rogaland og Telemark-Buskerud. I det vesentlige må Flintplass-tradisjonen tilhøre preboreal tid ca. 8300-7000 f.Kr., etter artefaktinventar og h.o.h. å dømme (Mikkelsen 1978: 99ff).

Teoriene går som kjent på at Fosnakulturen er etterkommere etter reinjegere, som trakk nordover fra Tyskland, Danmark og Sverige til Norge, eller at det har vært kystbundne folk fra det tidligere Nordsjøkontinentet som innvandret.

Uransbrekkas artefaktinventar lar seg sammenligne både nordover og sørover. Mot nord er det først og fremst den tidligmesolittiske lokaliteten Mohalsen I på Vega som peker seg ut som konkret sammenligningsgrunnlag. (Gaustad 1977a:410f). Mohalsen-lokaliteten har imidlertid mer flint som råstoff i inventaret enn Uransbrekka (litt bergkrystall og kvarts/kvartsitt) og i tillegg kommer her et meget karakteristisk inventar av små tangespisser, som er mangelvare i Uransbrekka-materialet. Ennå lenger nord på Helgeland fins det også muligheter for sammenlikning med områder på Dønna (Simonsen 1974: 66ff). I 1984 ble det foretatt arkeologiske registreringer på Leka, hvor det også muligens er funnet tidligmesolittiske lokaliteter (pers. meddelse fra Kari Støren Binns).

Nærmeste sammenlignbare lokaliteter sørover kan kanskje være ved Angen i Osen kommune og på Lines og Linesøy i Stokksund, Åfjord kommune (Marstrander 1956:7). På disse lokalitetene er imidlertid materialet meget lite distinkt mht typer og vanskelig å sammenligne med.

Mot det øvrige materiale på ytterkysten av Sør-Trøndelag og Nordvestlandet, synes Uran å føye seg bra inn i rekken. Beliggenheten på Uran er imidlertid noe spesiell og er da formodet delvis ut fra noe andre lokaliseringsfaktorer enn flertallet lokaliteter som tilhører flintplass-tradisjonen.

Uransbrekka-lokaliteten er en av svært få fagmessig utgravde Fosna-lokaliteter i det Midt-norske kjerneområdet. De øvrige er den ovennevnte lokaliteten fra Vega, lokalitetene fra Midsund som Møllarhus grov ut på 60-tallet (Møllarhus 1977:19-34), samt lokaliteten på Ulset i Tingvoll (Alterskjær og

Pettersen 1975). For øvrig er det i det alt vesentlige materiale fra Anders Nummedals undersøkelser som utgjør det fundament som flintplass-tradisjonen her bygger på.

Størrelsen på Uransbrekka er som nevnt spesiell. Av andre Fosna-lokaliteter i Midt-Norge til sammenligning, har vi kun boplassen Gråmyra i Midsund (Møllenhuis 1977:19). Møllenhuis regner med at denne lokaliteten er omtrent fullstendig utgravd med sine 111 m² som tilsammen ga 2361 flintartefakter.

Ser vi dette i relasjon til det som tidligere er nevnt om Uransbrekka, blir ovennevnte lokalitet meget liten. Møllenhuis sier (1977:153) at med ytterst få unntagelser i bergkrystall og annen kvarts, består Fosna-inventaret av flint, og for den alt overveiende del av danienflint. For Uran-lokaliteten (:89) nevnes ikke funn av annet enn flint. Når vi da ser på den prosentvis store andel av materialet fra utgravingene på Uran som ikke er flint, belyser det for oss den store metodiske svakhet som ligger i å arbeide med overflateoppsamlet materiale, som i tillegg som regel ikke er tatt opp av fagfolk. Nesten alle arbeider omkring Fosnakulturen i Midt-Norge har basert seg på slikt oppsamlet materiale, hvor en under oppsamlingen bevisst eller ubevisst ofte har valgt ut artefakttyper og råmateriale.

Det å kunne fastslå at så mye av materialet på Uransbrekka er av kvarts/kvartsitt, må da umiddelbart få følger for diskusjonen om Fosnakulturen kontra Komsakulturen i dette området. Fra den klassiske Fosnakulturs område på Nordvestlandet, kjenner en nesten utelukkende flint og bergkrystall som råstoffer. Her synes dette å være en realitet og ikke bare basert på oppsamlingskriterier. Men når en kommer lenger nordover, som Nord-Trøndelag og Nordland, behøver ikke dette å være tilfelle. Her kan i visse områder minkende flintmengde eller kulturbetingende forhold allerede tidlig ha fått folk til å gå over til å bruke kvarts /kvartsitt isteden. Et lignende forhold som på Uransbrekka m.h.t. råstoffbruk, ser vi på lokaliteter på Vega som også må være tidligmesolittiske, etter høyden over havnivå å dømme (Pettersen 1979:9-12 og 16-17, 1982:50ff).

Det foreligger imidlertid også en mulighet for at bruken av kvarts/kvartsitt kan være tids- og tradisjonsmessig betinget og at slik bruk (med unntak av bergkrystall) kan være et yngre innslag i tidligmesoliticum, yngre enn en første fase, hvor omtrent utelukkende flint og bergkrystall opptrer. Noe helt sikkert om dette gjenstår ennå å se, men det er helt klart at dette er ett av de områder hvor Uransbrekka i sammenligning med andre tidligmesolittiske lokaliteter kan yte et vesentlig bidrag til forståelsen av rå-

stoffbruken. Denne er viktig å ha for øye da menneskene har vært fullstendig avhengig av hardmaterialer, de har utgjort et "pre"-primært behov: Uten hardmaterialer, ingen mat og klær, og dermed ingen eksistens.

6.4. S l u t t o r d

Uransbrekka har vært et sted en kom tilbake til hvert år når fangst var mulig. I det aktuelle tidsrom må imidlertid landhevingen ha skjedd meget hurtig. Da vannet var sunket i nivå med Uranvatnet eller noe lavere, opphørte Uransbrekkas spesielle passasjevirkning i terrenget. Topografien her ga ikke lenger de spesielt gode muligheter som før og stedet ble oppgitt. Kanskje har det også med det å gjøre at en mot slutten av fangstepoken har lagt om næringsinteressene og vendt seg mer utelukkende mot sjøen og de marine ressurser her isteden. Nærmeste steinalderlokalitet til Uransbrekka finner vi ca. 1 km NØ for brekka. Den ble registrert mens undersøkelsene pågikk og ligger rundt 60 m o.h. Her ble det funnet et fiskesøkke, og det synes klart at tid og erverv her er forskjellig fra Uransbrekka.

De velkjente og rike funna fra skiferfasen på Bøle ca. 2,5 km S for Uransbrekka, viser med all tydelighet at en i senere faser har vært orientert mot stranda og havet og Uransbrekka er da for lengst ute av bildet.

Uransbrekka-lokaliteten er stor. Selv med de omfattende inngrep som veganlegget her medfører, vil det bli liggende igjen en del områder urørt. Disse kan da brukes som referanseområder ved eventuelle framtidige utgravinger. Område I på side 10 må ved vannstanden inntil ha utgjort et tydelig nes ut i vannet. Dette området må ha utgjort én konsentrasjon på Uransbrekka, og må antas å være et av de beste referanseområder ved en eventuell senere utgraving da det synes urørt av andre inngrep enn en opplukking av noe redskapsavfall i overflaten.

7. FUNNOVERSIKT

Oversikten omfatter alle funn av tilslåtte artefakter som er innkommet til UNIT Museet. I tillegg kommer andre artefakter samt Innsamlede prøver fra undersøkelsen i 1978.

For prøvegravningen i 1977 og utgravningen i 1978 er det ført en egen liste over artefakter som kan karakteriseres som redskaper i funksjonell henseende (artefakter med sekundærtildanning). Denne lista er da selvsagt delvis subjektiv. I tillegg har en på lista tatt med som eksempler et noen-

lunde representativt utvalg av det oftest forekommende objekt av redskaps-karakter: Flintavslag med retusj, hvor de morfologiske trekk ved artefaktet ikke henfører dette til noen spesiell redskapskategori. Utenom de som er tatt med på den forannevnte lista, er det fra 1978-utgravingen få artefakter som har retusj, og denne er oftest noe usikker.

7.1. Tidligere innkomne funn

- T 1569: 8 flintavslag. 6 flintflekker, hvorav 4 med retusj. 1 mikroflekk, flint. 1 trapesmikrolitt, flint. 1 fragment av lansettmikrolitt, flint. 1 flintkniv. 1 enegget flintspiss. 4 tangepiler, flint, hvorav én med A1-retusj, én med A2-retusj og 2 med A3-retusj. Se s. 50, nr. 1, 2 og 7 og s. 52.
- T 1933: 5 flintavslag med retusj. 1 flintflekke med retusj. 1 flintkjerne. 1 skiveøks av flint med avbrutt nakkeende, 1 kjerneøks av flint. Se s. 50, øverst t.h.
- T 6806: Stikkel ? av flint.
- T 6935: 12 flintavslag herav flere med retusj eller slitespor. 1 flintflekke. 4 flintkjerne, jfr. fig. 11 og fig. 42. 1 borespiss?, flint. Se s. 52. 1 flintknoll.
- T 8740: 2 flintavslag, herav ett med retusj.
- T 7901: Ikke gjenfunnet i magasin. I tilvekstkatalogen står at dette T-nr. omfatter over 100 flintstykker. Det er imidlertid grunn til å tro at disse flintstykkene er magasinert i samleesker hvor flere T-nr. fra Uransbrekka er blandet sammen.
- T 12013: Vannrullet flintknoll.
- T 19321: 8 flintavslag, herav ett med retusj. 1 flintflekke. 1 flintkjerne.
- T 1569, 1702, 1933, 6806, 6935, 7902, 8740, 9549: Magasinert sammen i samleeske:
- 544 flintavslag, hvorav 41 med retusj.
 - 8 flintsplinter.
 - 37 flintflekker, hvorav 17 med retusj.
 - 7 mikroflekker, flint.
 - 49 flintkjerne, hvorav 3 retusjerte.
 - 25 flintknoller.
 - 11 kvartsittavslag.
 - 5 kvartsavslag, herav 2 med retusj.
 - 1 avslag av bergkrystall.

NB! T 7902 er ikke fra Uransbrekka, men fra Bosvik, en boplass som ligger i nabolaget. Funna fra Bosvik må tidligere være sammenblandet med Uran-funna ved en feiltakelse. Det synes imidlertid å dreie seg bare om noen få funn etter tilveksten for 1906 å dømme, antakelig i første rekke knoller: "Nogle klumper af flint, den største omtr. 400 gr. væktig. F. ved sjøen paa Bosviken ved Jøssundfjorden i Flatanger, nær flintpladsen paa Urdan (7902)."

Uten nr.: 9 flintavslag, herav ett med retusj. 5 flintflekker.

7.2. F u n n f r a b e f a r i n g 1 9 7 7. T 2 0 1 8 4

- Areal I : 19 flintavslag herav ett med retusj. 1 flintkjerne. 6 kvartsittavslag. 1 kvartsittflekke. 11 kvartsavslag. 2 avslag av bergkrystall.
- Areal II : 5 flintavslag. 1 flintflekke. 1 vannrullet flintstykke. 1 kvartsittavslag.
- Areal III : 15 flintavslag hvorav ett med retusj. 1 flintkjerne. 1 kvartsittavslag. 1 skiveøks av kvartsitt, jfr. fig. 36. 3 kvartsavslag. 1 avslag av bergkrystall.
- Areal IV : 16 flintavslag. 3 flintsplinter. 2 kvartsittavslag. 2 kvartsavslag.
- Areal V : 12 flintavslag, hvorav ett med retusj. 1 flintflekke. 1 flintkjerne. 1 kvartsittavslag.

7.3. F u n n f r a p r ø v e g r a v i n g e n 1 9 7 7. T 2 0 1 8 6

I tillegg kommer sekundærtildannede artefakter, se s. 73.

- Område I : 83 flintavslag, hvorav 18 med retusj.
2 flintsplinter.
1 flintflekke.
3 flintkjerne, hvorav 1 med retusj.
30 kvartsittavslag, hvorav 5 med retusj.
3 kvartsavslag.

Område II: 166 flintavslag, hvorav 8 med retusj.
 38 flintsplinter.
 12 flintflekker, hvorav 3 med retusj.
 2 flintkjerne.
 1 flintknoll.
 6 kvartsittavslag.
 1 kvartsittsplint.
 1 kvartsittkjerne.
 7 kvartsavslag.
 4 kvartssplinter.

7.4. Funn fra utgravingen 1978. T 20075

Det tilslagne avfallet fra utgravingen i 1978 fordeler seg slik:

	Hovedområdet ("Knatten")	Prøvesjakter m.v.	Ukoordinert
FLINT			
Splinter	67	103	3
Avslag	319	344	60
Flekker	20	13	0
Mikroflekker	2	7	1
Kjerner	16	9	3
KVARTS			
Splinter	19	4	
Avslag	84	13	6
Flekker	0	0	
Mikroflekker	1	0	
Kjerner	2	0	
KVARTSITT			
Splinter	24	3	
Avslag	492	29	33
Flekker	3	0	
Mikroflekker	4	0	
Kjerner	3	1	6

UKJENT BERGART 10 mulige avslag

I tillegg kommer de sekundærtildannede artefaktene.

U-sjakt.

Rute nr. Beskrivelse

U 56	1 kvartsavslag.
U 58	5 flintavslag, 4 flintsplinter, 1 flintflekke, 1 mikroflekke, flint, 1 flintkjerne.
U 60	36 flintavslag, 14 flintsplinter, 1 flintflekke, 1 mikroflekke, flint, 1 kvartsittavslag, 1 kvartsittkjerne, 1 kvartsavslag, 1 kvartssplint.
U 62	36 flintavslag, 6 flintsplinter, 1 kvartsittavslag, 1 kvartssplint.
U 64	2 flintavslag, 1 kvartsittavslag.
U 66	4 flintavslag, 2 flintsplinter, 1 kvartsittavslag, 1 kvartsavslag.
U 68	6 flintavslag, 2 flintsplinter, 2 vannrullede flintstykker.
U 70	1 flintavslag, 1 flintsplint, 1 mikroflekke, flint, 1 flintkjerne, 2 kvartsavslag, 1 avslag av bergkrystall,
U 72	2 flintkjerne.
U 78	1 vannrullet flintstykke.
U 80	2 flintavslag, 1 flintsplint, 1 kvartsavslag.
U 82	1 flintavslag.
U 84	2 flintavslag.
U 86	1 flintavslag.
U 88	3 flintavslag, 1 flintsplint.
U 90	16 flintavslag, 3 flintsplinter, 2 flintflekker, 2 kvartsittavslag, 3 kvartsavslag.
U 92	1 flintavslag, 1 flintflekke.
U 94	Ingen funn.
U 96	7 flintavslag, 1 flintflekke, 1 flintkjerne, 1 kvartsavslag, 3 avslag av bergkrystall.
U 98	8 flintavslag, 1 flintflekke, 1 flintkjerne.
U100	Ingen funn.
U102	2 flintavslag, 1 kvartsittavslag, 1 kvartsittkjerne.
U104	11 flintavslag, 1 kvartsittavslag.
U106	1 flintkjerne.
U108	Ingen funn.
U110	2 kvartsavslag.
U112	Ingen funn.
U114	1 flintsplint.
U122	3 flintavslag.
U124	71 flintavslag, 41 flintsplinter, 1 flintflekke, 1 mikroflekke, flint, 5 avslag av bergkrystall.
U126	4 flintavslag.
U128	1 flintavslag.
U130	Ingen funn.
U132	9 flintavslag, 4 flintsplinter, 1 mikroflekke, flint. Flintstykkene er skjørbrent/sprukket på grunn av varme, ikke tilslått. (Antatt fra stykke av råflint.)
U134	Ingen funn.
U136	Ingen funn.
U156	Ingen funn.
U158	1 flintavslag.

121-sjakt.

R121	Ingen funn.
T121	1 flintavslag.
V121	Ingen funn.
X121	Ingen funn.
Z121	1 flintavslag.
Ø121	2 flintavslag, 1 vannrullet flintstykke, 2 kvartsittavslag.
A ₁ 121	3 flintavslag.
B ₁ 121	1 kvartsittavslag.
F ₁ 121	Ingen funn.
G ₁ 121	3 flintavslag hvorav 2 vannrullet, 12 kvartsittavslag, 2 kvartsittsplinter.
I ₁ 121	3 flintavslag, 3 kvartsittavslag, 1 kvartsittsplint.
L ₁ 121	1 kvartsittavslag.
N ₁ 121	Ingen funn.

F₁-sjakt.

F ₁ 158	1 mikroflekk, flint.
F ₁ 160	1 flintkjerne.
F ₁ 162	1 avslag, bergkrystall.
F ₁ 164-F180	(Annenhver rute) Ingen funn.

Område Y₁131 - E₁133.

Y ₁ 132	1 flintavslag.
Z ₁ 131	1 flintavslag.
Z ₁ 133	4 flintavslag.
E ₁ 132	11 flintavslag, 13 flintsplinter.

Område T123 - V125.

T123	4 flintavslag.
T125	16 flintavslag, 2 flintsplinter, 1 flintflekke, 2 avslag kvarts/bergkrystall, 1 splint kvarts.
V123	2 flintavslag.
V125	2 flintavslag, 1 flintsplint, 1 flintflekke.

Grop nr. 2.

W ₁ 102	1 flintavslag, 1 flintsplint.
W ₁ 103	1 flintavslag.
W ₁ 104	6 flintavslag.
X ₁ 102	2 flintavslag, 1 mikroflekk, flint. 1 kvartsittavslag.
X ₁ 103	2 flintavslag.
X ₁ 104	3 flintavslag, 1 kvartsittavslag.
Y ₁ 102	7 flintavslag, 1 flintsplint, 1 ryggflekke, flint, jfr. fig.11.
Y ₁ 103	12 flintavslag.
Y ₁ 104	23 flintavslag, 5 flintsplinter, 2 flintflekker.

Område "Knatten", lag 1.

G ₁ 122	32 kvartsittavslag, 1 kvartsavslag.
G ₁ 123	46 kvartsittavslag, 2 kvartsavslag.
G ₁ 124	1 flintavslag, 1 flintkjerne, 1 kvartsittavslag.
G ₁ 125	Ingen funn.
G ₁ 126	Ingen funn.

G ₁ 127	1 mikroflekke, flint.
G ₁ 128	Ingen funn.
G ₁ 129	Ingen funn.
G ₁ 130	2 flintavslag.
G ₁ 131	2 flintavslag, 1 flintflekke.
G ₁ 132	1 flintsplint.
H ₁ 122	7 kvartsittavslag, 1 kvartsittflekke, 1 kvartsittsplint.
H ₁ 123	11 kvartsittavslag, 1 kvartsittsplint.
H ₁ 124	Ingen funn.
H ₁ 125	Ingen funn.
H ₁ 126	1 flintavslag.
H ₁ 127	Ingen funn.
H ₁ 128	1 flintavslag.
H ₁ 129	1 kvartsittavslag.
H ₁ 130	1 flintavslag, 1 flintflekke.
H ₁ 131	1 flintavslag.
H ₁ 132	Ingen funn.
I ₁ 122	3 flintavslag hvorav 1 med retusj, 1 kvartsittavslag, 1 kvartsittsplint.
I ₁ 123	4 flintavslag, 1 kvartsittavslag, 1 mikroflekke, kvartsitt.
I ₁ 124	Ingen funn.
I ₁ 125	4 flintavslag, 1 flintsplint, 1 flintflekke, 1 kvartsittavslag.
I ₁ 126	1 flintavslag.
I ₁ 127	Ingen funn.
I ₁ 128	Ingen funn.
I ₁ 129	Ingen funn.
I ₁ 130	3 flintavslag, 1 kvartsavslag.
I ₁ 131	Ingen funn.
I ₁ 132	1 flintflekke.
K ₁ 122	2 kvartsittavslag.
K ₁ 123	1 flintavslag, 1 flintflekke, 1 kvartsittavslag.
K ₁ 124	4 flintavslag, 3 flintsplinter, 1 flintkjerne, 2 kvartsavslag, 1 kvartssplint, 1 avrundet stein av hvit kvartsitt med flekkvis polert overflate.
K ₁ 125	16 flintavslag, 8 flintsplinter, 2 flintflekker, 1 flintkjerne, 1 sterkt vannrullet flinstykke, 1 flintknoll, 1 usikkert kvartsavslag.
K ₁ 126	10 flintavslag, 2 flintsplinter, 3 flintflekker, 1 flintkjerne.
K ₁ 127	3 flintavslag. (Posen med funna tapt under undersøkelsen).
K ₁ 128	4 flintavslag.
K ₁ 129	5 flintavslag.
K ₁ 130	Ingen funn.
K ₁ 131	2 flintavslag.
K ₁ 132	5 kvartsittavslag, 2 kvartsavslag.
L ₁ 122	1 mikroflekke, kvarts.
L ₁ 123	2 flintavslag, 1 kvartsittavslag, 1 kvartsavslag, 1 kvartskjerne.
L ₁ 124	8 flintavslag, 2 flintsplinter, 2 kvartsavslag.
L ₁ 125	1 flintsplint.
L ₁ 126	13 flintavslag, 2 flintsplinter, 2 flintflekker, 1 kvartsittsplint.
L ₁ 127	3 flintavslag, 1 flintflekke, 2 flintkjerne.
L ₁ 128	1 flintavslag.
L ₁ 129	1 flintsplint, 1 kvartsittavslag, 10 mulige avslag av ukjent bergart.
L ₁ 130	1 kvartsittavslag.
L ₁ 131	Ingen funn.
L ₁ 132	Ingen funn.
M ₁ 122	Ingen funn.
M ₁ 123	1 flintkjerne, 5 kvartsavslag.
M ₁ 124	23 flintavslag, 5 flintsplinter, 1 flintkjerne, 1 kvartsittavslag, 1 kvartsittsplint, 5 kvartsavslag, 9 kvartssplinter.

M ₁ 125	3 flintavslag, 1 flintsplint.
M ₁ 126	7 flintavslag, herav ett med retusj. 1 flintsplint, 2 kvartsittavslag.
M ₁ 127	3 flintavslag, 2 flintsplinter.
M ₁ 128	1 flintavslag, 1 flintkjerne, 9 kvartsittavslag.
M ₁ 129	1 flintavslag, 13 kvartsittavslag.
M ₁ 130	7 kvartsittavslag.
M ₁ 131	Ingen funn.
M ₁ 132	1 kvartsittavslag.
N ₁ 122	1 flintavslag, 1 kvartsavslag.
N ₁ 123	1 flintavslag, 1 flintsplint, 1 mikroflekk, flint. 6 kvartsavslag.
N ₁ 124	4 flintavslag, 1 flintflekke, 3 kvartsavslag.
N ₁ 125	7 flintavslag, 2 flintsplinter, 1 kvartsittflekke, 1 kvartsavslag.
N ₁ 126	2 kvartsittavslag.
N ₁ 127	1 flintsplint, 10 kvartsittavslag.
N ₁ 128	5 kvartsittavslag.
N ₁ 129	2 flintavslag, 1 kvartsavslag.
N ₁ 130	1 flintavslag.
N ₁ 131	Ingen funn.
N ₁ 132	Ingen funn.

Område "Knatten", lag 2.

G ₁ 122	4 flintavslag, 101 kvartsittavslag, 65 kvartsittsplinter, 1 kvartsavslag, 1 kvartssplint.
G ₁ 123	6 flintavslag, 114 kvartsittavslag, 31 kvartsittsplinter, 1 kvartsittflekke, 1 kvartsavslag med retusj.
G ₁ 124	2 kvartsittavslag, 1 kvartsavslag.
G ₁ 125	Ingen funn.
G ₁ 126	Ingen funn.
G ₁ 127	Ingen funn.
G ₁ 128	Ingen funn.
G ₁ 129	1 flintavslag, 1 flintkjerne.
G ₁ 130	3 flintavslag.
G ₁ 131	Ingen funn.
G ₁ 132	2 flintavslag, 1 flintsplint.
H ₁ 122	1 flintavslag, 12 kvartsittavslag.
H ₁ 123	1 flintavslag, 12 kvartsittavslag, 3 kvartsittsplinter.
H ₁ 124	1 flintkjerne, jfr. fig.11. 1 kvartsittavslag, 1 kvartsittsplint, 1 kvartsavslag.
H ₁ 125	1 flintavslag med retusj, 1 kvartsittavslag.
H ₁ 126	1 flintavslag.
H ₁ 127	1 flintavslag, 1 kvartsittavslag.
H ₁ 128	Ingen funn.
H ₁ 129	1 kvartsittavslag.
H ₁ 130	6 flintavslag, 1 flintsplint, 1 kvartssplint.
H ₁ 131	20 flintavslag, 4 flintsplinter.
H ₁ 132	1 flintavslag, 1 flintflekke, 1 kvartsittavslag.
I ₁ 122	3 kvartsittavslag.
I ₁ 123	4 flintavslag.
I ₁ 124	Ingen funn.
I ₁ 125	10 flintavslag, 1 flintsplint, 2 flintflekker, 1 kvartsittavslag.
I ₁ 126	5 flintavslag, 3 flintsplinter, 1 flintkjerne.
I ₁ 127	Ingen funn.
I ₁ 128	1 flintavslag.
I ₁ 129	Ingen funn.
I ₁ 130	3 flintavslag, 1 kvartsavslag.
I ₁ 131	1 flintavslag.
I ₁ 132	1 kvartsittavslag, 1 kvartsavslag.

K ₁ 122 - K ₁ 126	Ingen funn.
K ₁ 127	1 flintavslag.
K ₁ 128 - K ₁ 132	Ingen funn.
L ₁ 122	1 flintkjerne, 4 kvartsavslag, 1 kvartsittkjerne.
L ₁ 123	1 flintavslag.
L ₁ 124	1 kvartsittkjerne, 3 kvartsavslag.
L ₁ 125	8 flintavslag, 4 flintsplinter, 1 flintkjerne.
L ₁ 126	20 flintavslag, 2 flintsplinter.
L ₁ 127	1 flintavslag.
L ₁ 128	3 flintavslag.
L ₁ 129	Ingen funn.
L ₁ 130	4 kvartsittavslag.
L ₁ 131	1 flintavslag.
L ₁ 132	Ingen funn.
M ₁ 122	3 kvartsavslag.
M ₁ 123	4 flintavslag, 1 flintsplint, 1 kvartsittavslag, 1 mikroflekk, kvartsitt. 5 kvartsavslag, 2 kvartssplinter.
M ₁ 124	6 flintavslag, 2 flintsplinter, 1 vannrullet flintstykke, 9 kvartsavslag, 3 kvartssplinter.
M ₁ 125	6 flintavslag, 2 flintsplinter, 2 flintkjerne, 7 kvartsavslag, 2 kvartssplinter, 1 kvartskjerne.
M ₁ 126	10 flintavslag, 2 flintsplinter.
M ₁ 127	1 flintavslag, 3 kvartsittavslag.
M ₁ 128	2 flintavslag, 1 flintsplint.
M ₁ 129	13 kvartsittavslag, 1 kvartsavslag.
M ₁ 130	1 flintsplint, 38 kvartsittavslag, 2 mikroflekke, kvartsitt, 1 kvartsavslag.
M ₁ 131	1 kvartsittavslag.
M ₁ 132	Ingen funn.
N ₁ 122	1 kvartsittavslag.
N ₁ 123	7 flintavslag, 1 flintflekke, 4 kvartsavslag.
N ₁ 124	5 flintavslag, 3 flintsplinter, 1 flintflekke, 3 kvartsavslag.
N ₁ 125	11 flintavslag, 5 flintsplinter, 4 kvartsavslag.
N ₁ 126	4 flintavslag, 2 kvartsittavslag.
N ₁ 127	4 flintavslag, 1 flintflekke, 2 kvartsittavslag.
N ₁ 128	2 kvartsittavslag, 1 kvartsavslag.
N ₁ 129	2 flintavslag, 8 kvartsittavslag.
N ₁ 130	4 kvartsavslag, 1 kvartsittkjerne.
N ₁ 131	Ingen funn.
N ₁ 132	Ingen funn.

Kullprøver.

1. Fra I₁-sjakta, lag 2.
2. Fra rute N₁123.
3. Fra rute L₁123, lag 2.

1 prøve av rødoker, uttatt fra rute I₁125, lag 2. (Medgått til analyse.)

23 jordprøver (prøve 0-22) fra grop 2. Prøvene er tatt ut fortløpende fra markoverflaten og nedover til og med steril undergrunn i profilet utenfor gropa.

Ukoordinert funn, fra rute K₁121 (lag 1 el. 2): Flataktig, avrundet stein av porfyr. Spor etter mulig tilsliping på flatsidene? (Meget usikkert!).

Ukoordinert funn, fra K₁-sjakta, område Knatten (mellom rute K₁122 og K₁132): Avlang, avrundet og noe flataktig stein av bergart. Spor etter mulig tilsliping langs ene sidekanten? (usikkert).

Ukoordinert funn fra området umiddelbart inntil rute L₁122: Kvartsittkjerne.

Tilfeldig påtruffet på Uransbrekka i 1978, beliggende i overflaten:

60 flintavslag.

3 flintsplinter.

1 mikroflekk, flint.

3 flintkjerne, hvorav 2 vannrullet.

1 meget vannrullet flintstykke med retusj.

33 kvartsittavslag.

5 kvartsittkjerne.

6 kvartsavslag.

1 stykke ubearbeidet pimpstein (nr. 1).

1 stykke ubearbeidet pimpstein (nr. 2).

7.5. S e k u n d æ r t i l d a n n e t e a r t e f a k t e r. T 2 0 0 7 5.

1. Rute U56: Tangepil av flint med Al-retusj. Retusjert langs ene sidekanten. Lengde 2,2 cm. Vekt 0,7 g. Se side 52 og 50, nr. 5.
2. Rute U60: Flintavslag med retusj (skraper?). Største dimensjon 6,6 cm. Vekt 11,9 g.
3. Rute U60: Flintavslag med retusj (endeskraper?). Største dimensjon 6,8 cm. Vekt 17,4 g.
4. Rute U60: Flintkjerne med avspaltinger (kjerneskraper?). Største dimensjon 5,0 cm. Vekt 17,5 g. Se side 53 og 51, øverst t.v.
5. Rute Z₁₃₁: Flintspiss med retusj langs to sidekanter. (bor?, skraper?). Lengde 4,3 cm. Vekt 5,5 g. Se side 52.
6. Rute U62: Flintavslag med retusj (skraper?). Største dimensjon 3,7 cm. Vekt 6,8 g.
7. Rute U90: Flintavslag med retusj langs to av sidekantene (kniv?). Største dimensjon 3,8 cm. Vekt 4,3 g.
8. Rute L₁₂₆, lag 2: Flintavslag med retusj langs tre sidekanter (skraper?). Største dimensjon 1,8 cm. Vekt 1,5 g.
9. Rute W₁₀₄: Flintavslag med retusj langs ene sidekanten (skraper?). Største dimensjon 2,5 cm. Vekt 1,3 g.
10. Rute K₁₂₄, lag 1: Stikkel ? av flint. Lengde 1,8 cm. Vekt 0,8 g.
11. Rute K₁₂₅, lag 1: Flintavslag med retusj (skraper?). Største dimensjon 2,1 cm. Vekt 1,9 g.
12. Rute M₁₂₄, lag 1: Flintflekke med retusj (skraper?). Lengde 5,5 cm. Vekt 8,3 g.
13. Rute U122: Flintavslag med retusj (skraper?). Lengde 6,0 cm. Vekt 19,7 g.
14. Rute U90: Flintavslag med retusj (skraper?). Største dimensjon 4,6 cm. Vekt 20,8 g.
15. Tilfeldig oppsamlet: Flintavslag med retusj (skraper?). Største dimensjon 4,3 cm. Vekt 14,6 g. Se side 51 øverst i midten.

T 20186:

16. Oppsamlet innenfor område II, 1977:

1. Flintavslag med retusj (skraper?). Største dimensjon 3,8 cm. Vekt 2,7 g.
2. Flintavslag med retusj (skraper?). Største dimensjon 2,3 cm. Vekt 1,0 g.

17. Område II, 1977, rute 4: Rombisk mikrolitt flint. Største dimensjon 4,3 cm. Vekt 2,5 g. Se side 50, nr. 8.
18. Område II, 1977, rute 5:
 1. Tangespiss med A1-retusj. Odden brukket. (Borespiss?). Lengde 3,9 cm. Vekt 2,5 g.
 2. Flintavslag med konveks retusj langs ene sidekanten (skraper). Største dimensjon 3,0 cm. Vekt 2,6 g. Se side 51, øverst t.h.
 3. Flintavslag med retusj (kniv?). Største dimensjon 4,0 cm. Vekt 3,5g. Se side 51, i midten nederst.
19. Løsfunn c, 1977: Flintavslag med retusj (del av enegget spiss?). Største dimensjon 3,3 cm. Vekt 2,3 g.
20. Løsfunn b, 1977: Flintflekke med konkav retusj tvers på ene enden samt retusj langs en del av ene siden mot andre enden (kniv og ende-skraper?). Største dimensjon 4,5 cm. Vekt 3,7 g. Se side 51, t.h.
21. Løsfunn a, 1977: Flintavslag med retusj (skraper?). Største dimensjon 2,4 cm. Vekt 1,1 g.

8. SAMMENDRAG

Steinalderlokaliteten Uransbrekka ble delvis utgravd i 1977 og 1978 på grunn av tiltenkt vegføring gjennom området. Funn av tilslåtte artefakter fordeler seg her over et meget stort areal på minst 100 x 220 m, hvorav 166 m² ble utgravd som søkesjakter og et større sammenhengende hovedareal.

Ved utgravingen ble det funnet i alt 2162 primærtildannede artefakter av flint, kvarts og kvartsitt, samt minst 21 som regnes å ha sekundærtildanning. Herav fantes to tangespisser av flint, en flintspiss (bor?), en rombisk mikrolitt, samt en rekke flintavslag med retusj (skrapere?). I tillegg kommer 10 mulige avslag av ukjent bergart, samt 10 flintstykker med avrundete, slitte kanter.

Som forhistorisk lokalitet er stedet kjent helt fra 1873. Tidligere er det kommet inn til Museet en rekke funn fra stedet, bl.a. flere spisser og mikrolitter, samt ei skiveøk og ei kjerneøk, alt av flint.

Det ble ikke funnet noen indikasjoner på eventuelle konstruksjoner på stedet, som eksempelvis ildsteder eller husfundamenter. En av tre kunstig anlagte groper på stedet ble utgravd uten at det lyktes å komme noe nærmere en rimelig tolking av disse.

Etter formene i inventaret og i sammenligning av lokalitetens h.o.h. med et strandlinjediagram for Nærøy, synes Uransbrekka å tilhøre et tidligmesolittisk miljø, antatt rundt 7000 f.Kr.

Stedet kan med rimelighet tolkes som primært brukt som et fangststed for villrein eller et utgangspunkt for sjøfangst, men muligheten er også til stede for at stedet kan ha hatt sekundære funksjoner, som t.eks. råstoff-plass, m.h.t. bruk av bergarter som finnes her (kvartsitt).

NOTER

Ab.= Årsberetning for Foreningen til norske fortidsminnesmerkers bevaring.

1. Henvisning til Undsets reiseberetning i DKNVS årsberetning 1876:21, fotnote 2.
2. Ingvald Undset: "Indberetning om arkæologiske reiser i 1875." DKNVS skrifter i det 19de Aarhundrede. Ottende bind, 3die hefte.
3. Notat i håndskrevet tilvekstkatalog, under T 1569.
4. Ab. 1875:62.
5. Henholdsvis Ab. 1876:88 og Ab. 1877:41.
6. DKNVS, årsberetning 1876:22.
K.Rygh: "Faste fornlevninger og oldsagfund i Nordre Thronhjems amt." DKNVS, skrifter 1878:22.
7. K. Lossius: "Arkæologiske undersøgelser, navnlig i Aafjorden og Bjørnør i 1893, DKNVS, skrifter 1893:145.
8. Th.Petersen: "Antiquariske Notiser." DKNVS, skrifter, 1904, nr. 4:12.
9. Håndskrevet tilvekstkatalog, 1902, under T 6806.
10. DKNVS, skrifter, henholdsvis 1903 nr. 4:3; 1906 nr. 5:17; 1908 nr. 14:37; 1910 nr. 10:35, samt håndskrevet tilvekst for 1919 (T 12013).
11. Tilvekst 1974.
12. Anførte arbeider i note nr. 2 og 7, samt K. Rygh: "Trøndelagen i forhistorisk tid." Festskrift til Trondhjems 900-års-jubileum, 1897:8.

LITTERATUR

- Andersson, S.; Cullberg, C.;
 Rex, K. och Wigforss, J. 1975: Sorteringsschema för kärn- och skivvyxor
 av flinta. Kungl. Vitterhets Historie och
 Antikvitets Akademien. Antikvariskt arkiv
 58. Uddevalla.
- Gaustad, F. 1977a: De første fangstfolk på Helgeland. Hvem var
 de - og hvor kom de fra? Vega bygdebok
 bind III. Mosjøen.
- Gaustad, F. 1977b: Arkeologien i Vefsn-bygdene. Bygdebok for
 Vefsn. Mosjøen.
- Gould, R.; Koster, D. og
 Sonzt, AA. 1971: The lithic assemblage of the western desert
 aborigines of Australia. American Antiquity.
 Washington.
- Helskog, K.; Indrelid, S. og
 Mikkelsen, E. 1976: Morfologisk klassifisering av slätte steinarte-
 fakter. Universitetets Oldsaksamling årbok
 1972-1974. Oslo.
- Knutsson, K. 1978: Skrapor och skrapning. Ett exempel på arte-
 fakt- och boplatssanalys. Tor 1975-77. Motala.
- Marstrander, S. 1954: Trøndelag i forhistorisk tid. Norges bebyg-
 gelse. Nordlige seksjon. Bergen.
- Marstrander, S. 1956: Hovedlinjer i Trøndelags forhistorie. Viking
 1956. Oslo.
- Mikkelsen, E. 1978: Seasonality and Mesolithic Adaption in Norway.
 New Directions in Scandinavian Archaeology.
 Studies in Scandinavian Prehistory and Early
 History. Vol. 1. Odense.
- Mikkelsen, E. 1979: En tidlig-mesolitisk mikrolitt-fase i Telemark
 og Buskerud. Eksempel på analyse av "blandete"
 boplasser. Universitetets Oldsaksamling 150 år.
 Jubileumsårbok 1979. Oslo.
- Møllénhus, Kr. R. 1962: Flatanger i forhistorisk tid. Flatangerboka.
 Trondheim.
- Møllénhus, Kr. R. 1977: Mesolitiske boplasser på Møre- og Trøndelags-
 kysten. DKNVS Museet, Gunneria 27. Tr.heim.
- Pettersen, K. 1977: Rapport om arkeologisk undersøkelse på Urans-
 brekka, Uran, Sør-Flatanger 1977. (Upublisert
 innberetning.)
- Pettersen, K. 1979: Kartlegging av fornminner i Ljøsåsen- og Mo-
 halsen-området, Vega kommune, Nordland 1978.
 Stensil.
- Pettersen, K. 1982: Steinalder på Vega. En introduksjon og et
 analyseforsøk. DKNVS Museet, Rapport, Ark.
 serie 1982:9. Trondheim.

- Ramfjord, H. 1982: On the Late Weichselian and Flandrian shoreline displacement in Nærøy, Nord-Trøndelag, Norway. Norsk geologisk tidsskrift vol. 62. 1982 nr. 3.
- Rygh, K. 1879: Faste fornlevninger og oldsagfund i Nordre Throndhjems amt. VSS 1878. Throndhjem.
- Sandnes, J. 1965: Namdalens historie til år 1600. Namsos.
- Simonsen, P. 1975: Veidemann på Nordkalotten. Hefte 1: Innledning - Eldre steinalder. Inst. for samf.vit. Univ. i Tromsø. Stensilserie B - Historie nr. 1. Tromsø.
- Spiess, A.E. 1979: Reindeer and Caribou Hunters. An Archaeological Study. Studies in Archaeology.
- Strathern, M. 1970: Stone axes and flake tools. Evaluations from New Guinea. Proceedings of the Prehistoric Society for 1969. Cambridge.

RAPPORT ARKEOLOGISK SERIE

1983

1. Pettersen, Kristian: Øvre Glomma. Arkeologiske undersøkelser 1982 i forbindelse med konsesjonssøknad.
2. Selvik, S.F. og Stenvik, L.F. : Arkeologiske registreringer og pollenanalytiske undersøkelser Sanddøla-vassdraget, Nord-Trøndelag.
3. Pareli, Leif : Samiske kulturminner i Sanddøla-vassdraget.
4. Sørheim, Helge : Rauma - Ulvåa arkeologiske undersøkelser 1982 i forbindelse med konsesjonssøknad.
5. Årshefte 1983.
Farbregd, Oddmund: Snøfonner, pilefunn og dyregraver.
Fastner, Jørgen og Sognnes, Kalle : Seismisk registreringsutstyr i marinarkeologien.
Melby, Ola : Eit hus i grus - og grus i hus.
Stenvik, Lars F. : Arkeologiske verneverdier i 10-års vernede vassdrag innenfor DKNVS Muséeets ansvarsområde.
Sørheim, Helge : Utgraving av en gravhuag på Asphaugen, Rindsem Mølle i Verdal.
6. Sognnes, Kalle : Helleristninger i Stjørdal II, Stjørdal og Lånke sogn.

1984

1. Foredrag på norsk arkeologmøtes symposium, Trondheim 1983.

1985

1. Stenvik, Lars F.: Arkeologiske registreringer i forbindelse med konsesjonssøknad kraftutbygging i Meråker, Nord-Trøndelag.
2. Pareli, Leif: Registreringer av samiske kulturminner i Øvre Glomma.
3. Pareli, Leif: Registreringer av samiske kulturminner i Vefsna-vassdraget.
4. Pareli, Leif: Registreringer av samiske kulturminner i forbindelse med konsesjonssøknad kraftutbygging i Meråker, Nord-Trøndelag.

ISBN 82-7126-402-8

ISSN 0332-8546